

Analiza kulturnih ponuda grada Vinkovaca

Lazanin, Silvija

Master's thesis / Diplomski rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Academy of Arts and Culture in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:251:274900>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-13**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Academy of Arts and Culture in Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA
U OSIJEKU
AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU

DIPLOMSKI RAD

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA
U OSIJEKU
AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU

DIPLOMSKI RAD

ANALIZA KULTURNIH PONUDA GRADA VINKOVACA

Silvija Lazanin

Osijek, rujan 2018.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA
U OSIJEKU
AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU

TEMA: Analiza kulturnih ponuda grada Vinkovaca

PRISTUPNIK: Silvija Lazanin

TEKST ZADATKA:

Diplomski rad Analiza kulturnih ponuda grada Vinkovaca analizira ključne aspekte kulturne ponude u gradu Vinkovcima s naglaskom na kulturne institucije i kulturna događanja te razmatra njihove mogućnosti razvoja. Kroz dubinske intervjuje sa stručnjacima iz prakse dolazi se do saznanja o djelomičnom zadovoljstvu postojećim stanjem u kulturi te planovima koji su ograničeni financijskim sredstvima.

Osijek, rujan 2018. godine.

Mentor:

Doc. dr. sc. Iva Buljubašić

Predsjednik Odbora za završne i
diplomske ispite:

izv. prof. art. dr. sc. Saša Došen

AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU

DIPLOMSKI RAD

Znanstveno područje: Društvene znanosti

Znanstveno polje: Ekonomija

Znanstvena grana: Marketing

Prilog:

Izrađeno:

Primljeno:

Mj:

Broj priloga:

Mentor:

Doc. dr. sc. Iva Buljubašić

Pristupnik:

Silvija Lazanin

SAŽETAK

Kultura predstavlja ključan segment turističkog, gospodarskog i društvenog života u gradu Vinkovcima. Vinkovci su jedan od najstarijih europskih gradova i značajno arheološko nalazište što ih čini gradom s velikim potencijalom za razvoj povijesno-kulturnog turizma. Glavne kulturne ustanove koje djeluju u gradu Vinkovcima su knjižnica, muzej i kazalište, a u gradu postoji i niz kulturnih događanja. Trenutno glavni brend grada Vinkovaca predstavlja manifestacija Vinkovačke jeseni, a 2018. godine razvijen je novi brend koncept grada Vinkovaca čija se primjena očekuje uskoro. Istraživanje je pokazalo kako su već detektirane glavne snage i slabosti kulturne ponude Grada Vinkovaca te kako postoje planovi značajnih promjena, ali kvaliteta i brzina njihove provedbe ovisit će o količini dostupnih financijskih sredstava.

Ključne riječi: Vinkovci, kulturna ponuda, institucije u kulturi, manifestacije, brendiranje

SUMMARY

Culture is considered a key segment of tourist, economic and social life in the city of Vinkovci. Vinkovci are one of the oldest european cities and a significant archaeological site. These facts prove that this city has great potential for cultural tourism development. Main cultural facilities in this city include the library, museum and the theater. Furthermore, the city offers series of cultural events. At the moment, the city brand is based on the event Vinkovci Autumn Festival. In 2018. the city developed a new brand concept whose application is expected soon. Research showed that the main strengths and weaknesses of this city's cultural offerings have already been detected, which led to development of numerous plans and projects. The application of these plans will depend on the amount of available financial funds.

Keywords: Vinkovci, cultural offering, cultural facilities, events, branding

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
1.1. Problem, predmet i objekt istraživanja.....	1
1.2. Glavne i pomoćne istraživačke teze.....	2
1.3. Svrha i ciljevi istraživanja.....	3
1.4. Ocjena dosadašnjih istraživanja.....	3
1.5. Znanstvene metode.....	3
1.6. Struktura diplomskog rada.....	4
2. VINKOVCI – NAJSTARIJI EUROPSKI GRAD.....	6
2.1. Pretpovijesno razdoblje.....	6
2.2. Rimske Cibalae.....	7
2.3. Naselje Sveti Ilija i doba Vojne Krajine.....	7
2.4. Razvoj modernih Vinkovaca.....	8
3. RAZVOJ KULTURE I UMJETNOSTI U VINKOVCIMA.....	10
3.1. Značajne ličnosti.....	10
3.1.1. <i>Living history</i> program.....	11
3.2. Institucije u kulturi – nositelji kulture grada.....	12
3.3. Gradska knjižnica i čitaonica Vinkovci.....	13
3.3.1. Djelatnost Knjižnice.....	14
3.4. Gradski muzej Vinkovci.....	15
3.4.1. Odjeli Muzeja.....	15
3.4.2. Muzejsko “blago”.....	17
3.4.3. Arheološko nalazište Sopot.....	20
3.4.4. Analiza posjećenosti.....	20
3.5. Projekt izgradnje nove Knjižnice i Muzejsko dokumentacijskog centra.....	22
3.6. Gradsko kazalište Joza Ivakić.....	23
3.6.1. Povijest kazališta.....	24
3.6.2. Manifestacije kazališta.....	24
4. DOGAĐANJA U VINKOVCIMA.....	27

4.1. Vinkovačke jeseni – Manifestacija očuvanja hrvatskog izvornog folklora i tradicijske baštine.....	28
4.1.1. Nastanak Vinkovačkih jeseni	29
4.1.2. Priredbe Vinkovačkih jeseni.....	30
4.1.3. Popratni sadržaji	31
4.1.4. Turističko značenje Vinkovačkih jeseni.....	31
4.2. Rimski dani	33
4.3. Vinkovačko ljeto	34
4.4. Advent u Vinkovcima	34
5. BRENDIRANJE GRADA VINKOVACA KROZ PRIZMU POVIJESTI I KULTURE	36
5.1. Pojam i važnost brendiranja odredišta	36
5.2. Proces brendiranja odredišta	37
5.3. Istraživanje o brendu grada Vinkovaca.....	38
5.3.1. Koncept brenda.....	40
5.3.2. Koncept razvoja kulturno-povijesnog turizma	41
6. DUBINSKI INTERVJU SA STRUČNJACIMA IZ PRAKSE	42
6.1. Analiza dubinskih intervjuja	47
7. ZAKLJUČAK.....	48
POPIS LITERATURE	50
POPIS ILUSTRACIJA	55
PRILOG	56

1. UVOD

U uvodu su izloženi: 1) *problem, predmet i objekt istraživanja* 2) *glavne i pomoćne hipoteze*, 3) *svrha i ciljevi istraživanja* 4) *ocjena dosadašnjih istraživanja*, 5) *znanstvene metode* i 6) *struktura seminarskog rada*.

1.1. Problem, predmet i objekt istraživanja

U suvremenom svijetu, gradovi koji žele postati atraktivne turističke destinacije susreću se s velikom konkurencijom i izazovima shvaćanja potreba suvremenih turista. Među gradovima koji razvijaju kulturno-povijesni turizam sve je veća svijest o tome kako više nije dovoljno imati jednu ključnu atrakciju, bilo to događanje ili neki objekt. Suvremeni turisti očekuju kako će promotivne aktivnosti određene destinacije doprijeti do njih, a pri dolasku u destinaciju očekuju cjelokupno turističko iskustvo. Takvo iskustvo mogu pružiti samo gradovi koji su razvili edukativnu komponentu (kroz kulturne ustanove), zabavnu komponentu (događanja) te nuđenjem popratnih sadržaja kao što su gastroturizam, sportski turizam i slično. Razvoj svih ovih komponenata zahtijeva značajna financijska izdvajanja i brigu nadležnih tijela o njihovom razvoju. Ovo u Hrvatskoj, a posebice u Slavoniji kao najnerazvijenijoj turističkoj regiji nije slučaj.

Iz navedene problematike postavlja se sljedeći *problem istraživanja*: razvoj kulturne ponude Grada Vinkovaca odvija se uz uvjete ograničenih financijskih sredstava i smještenosti u neturističkoj sredini.

Iz problema istraživanja proizlazi *predmet istraživanja*: analizirati kulturnu ponudu Grada Vinkovaca kroz njegovu povijesnu pozadinu, djelovanje kulturnih institucija, ponudu kulturnih događanja i planove razvoja.

Problem i predmet istraživanja odnose se na *objekte istraživanja*: kultura grada Vinkovaca, kulturno-povijesni turizam i mogućnosti unaprjeđenja kulturne ponude.

1.2. Glavne i pomoćne istraživačke teze

Identifikacijom i definiranjem problema, predmeta i objekta istraživanja postavljaju se glavne, a u svrhu njihova pojašnjenja, uz njih se navode i pomoćne istraživačke hipoteze.

H1: Vinkovci su grad u kojem je kultura ključan segment turističkog, gospodarskog i društvenog života.

Pomoćna hipoteza: Vinkovci imaju dugu povijest i bogatu kulturnu baštinu što predstavlja glavno diferencijacijsko obilježje toga grada. Institucije koje upravljaju kulturnom ponudom grada Vinkovaca toga su svjesne i stoga ulažu velike napore u unaprjeđenje njezine kvalitete i raznovrsnosti u okviru dostupnih financijskih sredstava.

H2: Manifestacija Vinkovačke jeseni najprepoznatljivije su obilježje grada.

Pomoćna hipoteza: Vinkovačke jeseni su kulturna manifestacija s najdužom tradicijom i to ih razlikuje od sličnih folklornih manifestacija te ih čini poznatima građanima cijele Hrvatske.

H3: Određene kulturne ustanove Grada Vinkovaca ne djeluju u adekvatnim uvjetima.

Pomoćna hipoteza: Područje grada Vinkovaca predstavlja jedno od najznačajnijih arheoloških nalazišta te stoga Gradski muzej Vinkovci posjeduje izrazito zanimljivu arheološku građu. Posjećenost Muzeja je niska, zbog neadekvatnog prostora u kojem djeluje i neprilagođenosti suvremenom turizmu.

H4: Postoje planovi značajnog unaprjeđenja kulturne ponude grada Vinkovaca.

Pomoćna hipoteza: Stručnjaci su identificirali i analizirali problemi kulturne ponude grada te su donesene strateške odluke i stvoreni projekti čija će provedba ovisiti o količini financijskih sredstava.

1.3.Svrha i ciljevi istraživanja

Iz postavljene problematike, predmeta i objekta istraživanja proizlaze svrha i ciljevi istraživanja. *Svrha istraživanja* je doprinijeti istraženosti kulture kao važnog segmenta turizma, gospodarstva i imidža grada Vinkovaca. *Cilj istraživanja* je provesti detaljnu analizu svih aspekata koji čine kulturnu ponudu Grada Vinkovaca, utvrditi njihovo sadašnje stanje te analizirati smjer u kojem će se u budućnosti razvijati.

1.4.Ocjena dosadašnjih istraživanja

Proučavanjem znanstvene i stručne literature vidljivo je kako su se analizom kulturne ponude grada Vinkovaca unazad nekoliko godina bavili gotovo isključivo povjesničari. S rastom napora u unaprjeđenju kulturne ponude javila se i potreba za detaljnim analizama s ekonomskog, odnosno turističkog i marketinškog aspekta. Stoga su angažirani stručnjaci s ovog područja koji su stvorili nekoliko strateških dokumenata. Ovi dokumenti rezultat su dubinskih i kvalitetnih istraživanja i trenutno predstavljaju glavne strateške smjernice u stvaranju kulturnih politika grada Vinkovaca.

1.5.Znanstvene metode

Za izradu diplomskog rada korišteno je više znanstvenih metoda, od kojih su najvažnije:

- Metoda analize: pri provođenju istraživanja, složena je tematika raščlanjena na najrelevantnije i najjednostavnije dijelove.
- Metoda sinteze: prilikom objedinjavanja prikupljenih podataka doneseni su složeniji sudovi u obliku zaključaka.
- Povijesna metoda: korištenje egzaktnih povijesnih podataka iz različitih dokumenata.
- Metoda deskripcije: pri opisivanju određenih predmeta i tijeka određenih događaja.

- Statistička metoda: korištenje statističkih podataka kao kvantitativnih obilježja te izvođenje zaključka iz njihove vrijednosti.
- Metoda intervjua : usmena anketa pri provedbi dubinskih intervjua.
- Komparativna: uočavanje sličnosti, zajedničkih obilježja i različitosti među pojavama, objektima i mišljenjima.

1.6.Struktura diplomskog rada

Sadržaj ovog istraživačkog rada čini sedam cjelina koje se međusobno nadopunjuju. U **UVODU** su definirani problem, predmet i objekt istraživanja te njegovi cilj i svrha. Navedene su glavne i pomoćne hipoteze rada i korištene znanstvene metode te struktura rada.

U drugom dijelu rada, pod naslovom **VINKOVCI – NAJSTARIJI EUROPSKI GRAD** ukratko se prikazuje povijest grada koji je predmet istraživanja. Kronološki su navedena najvažnija razdoblja razvoja grada Vinkovaca, od pretpovijesnog doba do modernog doba.

Treći dio rada odnosi se na **RAZVOJ KULTURE I UMJETNOSTI U VINKOVcima** te opsežno predstavlja niz značajnih vinkovačkih ličnosti u području kulture, a zatim kulturne institucije kao nositelje kulturne ponude Grada. Izdvojene su tri najznačajnije institucije: knjižnica, muzej i kazalište. Prikazan je njihov nastanak i način rada, ali i najznačajnije atrakcije i događanja vezane uz njihovo djelovanje.

U četvrtom dijelu rada predstavljena su najznačajnija **DOGAĐANJA U VINKOVcima** koji uz institucije, čine temelj kulturne ponude grada. Izdvojena su sljedeća događanja: Vinkovačke jeseni, Rimski dani, Advent u Vinkovcima i Vinkovačko ljeto s posebnim naglaskom na Vinkovačke jeseni kao temeljno događanje Grada.

Peti dio rada pod nazivom **BRENDIRANJE GRADA VINKOVACA KROZ PRIZMU POVIJESTI I KULTURE** objašnjava pojam, važnost i proces brendiranja te analizira provedeno istraživanje o brendu grada Vinkovaca.

Šesti dio rada čine **DUBINSKI INTERVJUI SA STRUČNJACIMA IZ PRAKSE** u kojem su predstavljena stajališta stručnjaka iz prakse o analiziranoj tematici.

Posljednji dio rada, **ZAKLJUČAK** objedinjuje navedene teorijske spoznaje i te dokazuje pretpostavljene hipoteze.

2. VINKOVCI – NAJSTARIJI EUROPSKI GRAD

Vinkovci su grad u istočnoj Slavoniji, smješten na najsjevernijem meandru rijeke Bosut. Zahvaljujući svom geografskom položaju i povoljnim reljefnim, klimatskim i hidrografskim osobinama ovaj je prostor od davnina bio privlačan za naseljavanje. Vinkovci su grad koji je u kontinuitetu naseljen više od 8000 godina te su se na tom prostoru smjenjivale kulture od mlađeg kamenog doba do danas (Turistička zajednica grada Vinkovaca, Povijest). Takav kontinuitet naseljenosti rijetkost je i u europskim okvirima. „Naselja kojih je nekada na mjestu današnjih Vinkovaca bilo je i po nekoliko istovremeno, imala su različita obilježja, izgled, broj stanovnika, snagu značaj i funkcije“ (Ćirić 2015, 11). Vinkovci su u ostatku Hrvatske poznati kao **grad na rijeci Bosut**, kao **željezničko središte** i po manifestaciji **Vinkovačke jeseni**. Podatak o Vinkovcima kao **najstarijem kontinuirano naseljenom europskom gradu** dobro je poznat među njegovim građanima, no nedovoljno u ostatku Hrvatske i inozemstvu. Stoga se intenzivno radi na osvješćivanju i informiranju javnosti na tu temu.

2.1. Pretpovijesno razdoblje

Šire područje grada Vinkovaca bogato je **arheološko nalazište** na kojemu je u prošlosti djelovalo više kultura koje su ostavile svoje opipljive tragove. Upravo iz ovog razloga, prije gradnje građevinskih objekata na većem području grada, provode se arheološka istraživanja.

Arheološki nalazi na današnjem području grada Vinkovaca dokazuju trajnost naseljavanja od neolitika do danas. Najstarija kultura koja se pojavila na području grada bila je starčevačka kultura koja datira oko 5500. godine prije Krista, a kasnija, sopotska kultura ime je dobila po utvrđenoj gradini Sopot koja se nalazila jugozapadno od grada uz rijeku Bosut. „Danas je poznato da su u tim krajevima, u višeslojnim naseljima, stanovali ljudi koji su bili nositelji badenske, vučedolske, vatinske, ali i drugih prapovijesnih kultura“ (Kujundžić 2014, 22). Najrazvijenija među tim kulturama bila je vučedolska. Uz mnoštvo predmeta koji svjedoče o njenoj razvijenosti, najznačajnije otkriće predstavlja pronalazak najstarijeg indoeuropskog kalendara pod imenom Vinkovački Orion (Ćirić 2015).

2.2. Rimske Cibalae

Sljedeće važno razdoblje u povijesti Vinkovaca je rimsko doba. Ovo razdoblje značajno je u arheološkom smislu jer upravo iz tog doba datiraju najvrjedniji nalazi, ali i zato što je iznjedrilo dva sveca i dva rimska cara, što predstavlja zanimljive informacije i potencijalnu turističku atrakciju. Rimsko doba inspiracija je za manifestaciju Rimski dani koja će biti detaljnije predstavljena kasnije u radu.

Cibalae su osnovane početkom prvog stoljeća te se postupno razvijaju u područje od velikog trgovačkog i obrtničkog značaja (Turistička zajednica grada Vinkovaca, Povijest). Naziv Cibale vjerojatno se odnosi na brežuljkast teren uz samu obalu Bosuta gdje je naselje podignuto (Kujundžić 2014). Vrhunac svog postojanja Cibalae postižu u u 3. stoljećukada postaje kolonija - *Aurelia Colonia Cibalae* što je najviši rang na kojem je neki grad mogao biti u Rimskom Carstvu (Ćirić 2015). Brojnim je iskapanjima utvrđeno da su Cibalae imale vodovod, kanalizaciju, terme, hramove, trgovine, obrtničke radionice i stambene četvrti. (Ćirić 2013). U 3. stoljeću u gradu je osnovana je biskupija. U to vrijeme kršćani su progonjeni te su mučeni i ubijeni biskup i lektor cibalitanske crkve, sv. Euzebije i Polion (Ćirić 2013). Cibalae zauzimaju posebno mjesto u povijesti rimskog doba i po činjenici da su u njima rođeni **jedini rimski carevi rođeni na području Hrvatske**, suvladari i braća Valens i Valentinijan (Kujundžić 2014). Slabljenjem rimske vlasti u 4. stoljeću započele su provale Barbara koji su Cibalae opustošili nekoliko puta. Sve ono što je stoljećima Cibalama omogućavalo prosperitet i gospodarski razvoj, negativno je utjecalo na obranu grada (Iskra Janošić 2010). “Sada je blizina granice i dobra cestovna povezanost utjecala na brzu propast” (Iskra Janošić 2010, 33).

2.3. Naselje Sveti Ilija i doba Vojne Krajine

Svetac zaštitnik rada Vinkovaca danas je sveti Ilija, a razlog tome je što su Vinkovci u prošlosti nosili upravo njegovo ime, a naziv Vinkovci dobili su nekoliko stoljeća kasnije.

U 11. stoljeću se uz ranoromaničku crkvu sv. Ilije razvilo istoimeno naselje s kojim započinje povijest današnjih Vinkovaca. U 15. i 16. stoljeću usporedno s nazivom Sv. Ilija javio se i naziv Vinko, *Wynkocz*, *Winkowcze*, *Winkoftzi* i Vinkovci (Ćirić 2015). „Razloge pojave novog imena treba tražiti u činjenici što je novi oltar gotičke crkve bio posvećen sv. Vinku, tada omiljenom svecu u ovim krajevima, zaštitniku vinogradara, opekara, lončara i drvosječa“ (Ćirić 2013, 69). U 15. stoljeću grad osvajaju Turci, a nakon njih Austrijanci.

Razdoblje vladavine Habsburške Monarhije za veći dio Hrvatske značio je izgradnju raskošnih građevina, razvoj industrije, ali i prosvjete, a iznimka nisu bili ni Vinkovci. Prema Ćiriću (2013), početkom 18. stoljeća, Vinkovci su ušli u sastav Vojne Krajine u kojoj su ostali gotovo 180 godina kao važno upravno, vojno i graničarsko središte. U tom razdoblju izgrađene su sve značajnije zgrade današnjeg središnjeg dijela Vinkovaca. Sagrađena je i barokna rimokatolička crkva, današnja središnja crkva u Vinkovcima posvećena sv. Euzebiju i Polionu. Graničarsko razdoblje obilježio je veoma važan razvitak školstva, a osobito je važno spomenuti, između ostalog, početak rada Gimnazije - jedne od prvih na području današnje Hrvatske. (Šalić 1999).

2.4. Razvoj modernih Vinkovaca

Vinkovci su danas poznati kao nekadašnje veliko željezničko središte, ali i kao grad koji je doživio velika razaranja za vrijeme Domovinskog rata.

Prema Šaliću (1999) za razvoj Vinkovaca posebno je važno stvaranje *Brodske imovne općine* koja će ulagati u urbanistički, gospodarski i demografski razvoj grada. Gradnjom mreže željezničkih pruga zbog povoljnog tranzitnog položaja krajem 19. i početkom 20. stoljeća mala željeznička postaja razvila se u veliko i **značajno željezničko križište**. U ovom razdoblju mijenjao se izgled i veličina grada, izgrađen je vodovod, kanalizacija, grad dobiva plinsku rasvjetu, zatim i elektrifikaciju, a arhitektura grada obogaćena je izgradnjom historicističnih i secesijskih zgrada. Vinkovci su dobili status grada 1920. godine (Ćirić 2015). Dobivanje **statusa grada** bio je rezultat ulaganja u izgled i funkcije grada koje su se događale u tome razdoblju.

Tijekom **Domovinskog rata**, u razdoblju od 1991. do 1993. grad i njegova okolica doživjeli su teža razaranja nego u oba svjetska rata zajedno. Mnogi stambeni, gospodarski i javni pogoni i zgrade sa spomeničkom vrijednosti uništene su do temelja, brojne su građevine teško oštećene, a najveći gubitak brojne su ljudske žrtve. Nakon rata Vinkovci su gotovo u potpunosti obnovljeni i život u gradu je normaliziran. Vizura grada svake se godine obogaćuje, a gradske vlasti znatno ulažu u objekte kulture i sporta (Ćirić 2015). Vinkovce je nakon 2008. godine, kao i cijelu Slavoniju, snažno pogodila gospodarska kriza i stoga posljednjih nekoliko godina ima izrazite gospodarske, ali i demografske probleme.

3. RAZVOJ KULTURE I UMJETNOSTI U VINKOVCIMA

Vinkovci se odlikuju dugom i bogatom kulturnom, umjetničkom i znanstvenom tradicijom. Tijekom povijesti, grad je iznjedrio brojna poznata imena iz svih područja umjetnosti. Danas se značajnim ličnostima određenog grada, pa tako i u Vinkovcima, počast odaje na način da određene obrazovne, kulturne i ostale institucije ili događanja dobivaju njihova imena kako ne bi došlo do zaborava na njihov značaj i djela. Nadalje, u području skrbi o kulturno-umjetničkom naslijeđu, veliku ulogu igraju i kulturne institucije koje imaju za zadatak čuvati ga ali i prenositi informacije o njegovu značaju.

3.1. Značajne ličnosti

Pri pomisli na neki grad ili o posjetu istome, većina ljudi “povezuje” grad s nekim značajnim ličnostima koji su na njegovom prostoru rođeni ili su na njemu djelovali. Jednako kao što se Split “povezuje” s Markom Marulićem, Dubrovnik s Marinom Držićem ili Našice s obitelji Pejačević, Vinkovci se mogu povezati s nizom **ličnosti iz svijeta kulture i umjetnosti**.

Na području prosvjete i književnosti, Vinkovci svoju tradiciju razvijaju i održavaju zahvaljujući osnovnim školama i Gimnaziji, te književnicima Matiji Antunu Reljkoviću i njegovom sinu Josipu (Ćirić 2013). Matija Antun Reljković bio je glavni promicatelj prosvjetiteljstva i književnosti na tom području u 18. stoljeću. U 19. stoljeću najznačajnija književna ličnost je Josip Kozarac, koji se karakterizira kao moderni nastavljatelj Relkovićevih ideja. Osim njih, Vinkovce su na književnu kartu Hrvatske upisali: Ivan Kozarac, Josip Bogner, Zlatko Tomičić, Josip Kosor, Vladimir Kovačić, Izidor Kršnjavi, Ante Kovač, Dionizije Švagelj i Miroslav Slavko Mađer (Ćirić 2015).

U glazbenoj umjetnosti Vinkovaca posebno mjesto zauzimaju Josip Runjanin, skladatelj hrvatske himne i etnomuzikolog Slavko Janković. U likovnoj umjetnosti vinkovačke sredine izdvajaju se sljedeći umjetnici: kipar, slikar i pisac Vanja Radauš, kiparica Alojzija Ulman, kipar i grafičar Antun Babić, te slikari Ivan Domac, Albert Kinert, Slavko Kopač, Branko Ružić,

Rudolf Sablić, Sava Šumanović, Vinko Pajalić, Slavko Tomerlin, Božidar Kopic i Joza Mataković (Ćirić 2013).

U kazališnoj umjetnosti Vinkovci su iznjedrili brojne velikane koji su svoju karijeru počeli na vinkovačkoj sceni: Vanja Drach, Ivo Fici, Ivo Gregurević, Nada Subotić Žarko Mijatović, Jasna Bašić, Vesna Tominac, Mato Ergović, Rade Šerbedžija i drugi (Gradsko kazalište Vinkovci, O kazalištu).

3.1.1. *Living history* program

Kako bi se odala počast značajnim ličnostima s područja grada, ali i obogatila turistička ponuda grada Vinkovaca, Turistička zajednica grada 2014. godine osmislila je turistički proizvod pod nazivom *living history*, odnosno **živuća povijest**.

Ovakvi programi već su ranije prepoznati u mnogim krajevima Hrvatske, ali i u svijetu. Ne postoji općeprihvaćena definicija ovakvih programa, ali *living history* može se definirati kao “svaka simulacija prošlih ljudi, procesa i/ili događaja koja omogućuje i posjetiteljima i interpretatorima interakciju s trodimenzionalnom, višeosjetilnom, povijesnom okolinom” (Šegalić Čulig 2005,6).

Cilj ovog projekta je na živopisan način “oživjeti” likove povijesnih osoba koje su obilježile povijest grada Vinkovaca, a projekt se ostvaruje angažmanom kostimiranih vojnika, građana i likova književnika. Programi se izvode na dvije lokacije: u pješačkoj zoni grada Vinkovaca i ispred Gradskog kazališta (Turistička zajednica Vukovarsko Srijemske županije, Living history). Prvotno su posjetitelji u sklopu programa mogli pogledati „Stare Vinkovce bana Šokčevića“, a od 2016. u ponudu je uveden program „Slavonska krv vinkovačkih književnika“ Ovaj dio kulturne ponude grada izvrsno je prihvaćen od strane svojih korisnika: putničkih agencija i turista (Turistička zajednica grada Vinkovaca 2016).

3.2. Institucije u kulturi – nositelji kulture grada

Kako bi povijesna i kulturna baština nekoga grada ili mjesta bila očuvana, ali i dostupna i atraktivna javnosti potrebno je kvalitetno djelovanje kulturnih ustanova. **Baština** nije samo odraz kulturnih vrijednosti i značenja iz prošlosti već zahtijeva prilagodbu sadašnjim kulturnim, političkim i javnim potrebama u društvu (Dumbović Bilušić 2013). Mijenjanje potreba i želja društva vidljive su, među ostalim, u učincima informacijskog društva na kulturni život. Ova je pojava izražena na svim područjima kulture. Primjer takve pojave je djelovanje muzeja gdje one “klasične” smjenjuju oni opremljeni modernom tehnologijom koji korisnicima nude jedinstveno multimedijalno iskustvo.

Antolović i Turkalj Podmanicki (2010) tvrde kako je glavna zadaća institucija u kulturi osigurati da odgovarajući kulturni proizvod ili usluga bude dostupna široj zajednici kao sastavnica kulture življenja na određenom području. Dakle, misija ovih ustanova predstavlja javni interes zajednice.

Institucije u kulturi bi, vodeći brigu o kulturnoj baštini, trebale djelovati na nekoliko razina:

- posjećivanja i upravljanja;
- istraživanja i interpretacije;
- zaštite i očuvanja;
- i stvaranja doživljaja mjesta (Dumbović Bilušić 2013).

Kulturne ustanove grada Vinkovaca odlikuju se svojim dugim kontinuitetom rada i povijesnim naslijeđem, ali su isto tako ispunjavaju svoju misiju od javnog interesa te su aktivno uključene u svakodnevni život zajednice u kojoj djeluju. Najznačajnije ustanove ovoga grada su: Gradska knjižnica i čitaonica Vinkovci, Gradski muzej Vinkovci i Gradsko kazalište Joza Ivakić.

Osim ovih ustanova, Ćirić (2015) navodi i ostale značajne kulturne ustanove: Centar za znanstveni rad HAZU, Ogranak Matice Hrvatske, Glazbena škola Josipa Runjanina, Turistička zajednica, kulturno umjetnička društva Lisinski, Relković i Šumari, Gradska organizacija Crvenog križa itd.

Značajno je istaknuti i **medije** koji kontinuirano djeluju na području grada. Od 1952. godine do danas izlaze lokalne novine, *Vinkovački list*, ranije *Vinkovačke novosti*. Od 1953. godine emitira se program radijske postaje Vinkovci. Godine 1994. s radom je počela lokalna televizijska postaja *Vinkovačka televizija* (Ćirić 2015).

3.3. Gradska knjižnica i čitaonica Vinkovci

Knjižnice kao mjesta okupljanja svih generacija imaju važnu ulogu u kulturnom životu određenog grada. Vinkovačka je knjižnica tijekom dugog niza godina, pa i velikih gubitaka, uspjela održati svoju opstojnost zahvaljujući ljudima koji su razumjeli značaj njezina rada za obrazovni, kulturni i društveni život grada.

Gradska knjižnica i čitaonica najstarija je vinkovačka ustanova. Sljednica je ustanove utemeljene 9. kolovoza 1875. godine pod imenom *Vinkovačka čitaonica*, kasnije nazvana *Hrvatska čitaonica*. Čitaonicu su osnovala 33 ugledna građanina Vinkovaca. Postupno prerasta u knjižnicu te 1947. godine postaje samostalna ustanova. U razdoblju od 1950. do 1961. nosi naziv *Gradska knjižnica i čitaonica*, a do 1995. godine *Narodna knjižnica i čitaonica Vinkovci* (Bilić, 2010).

U svom djelovanju do 1991. knjižnica je skupila bogat knjižni fond te je posjedovala 75000 svezaka knjiga, 1239 svezaka časopisa, 365 dijafilmova te 523 gramofonske ploče ozbiljne glazbe (Gradska knjižnica i čitaonica Vinkovci, Povijest). U ratnoj noći sa 16. na 17. rujana 1991. godine zgrada knjižnice izgorjela je do temelja. U požaru je izgorjela cijela knjižnica, uključujući vrijednu rukopisnu građu, a očuvane su samo knjige u podrumu koje su bile namijenjene za otpis (Šapro Ficović 2012). “U nepovrat su izgubljeni rukopisi Ivana Kozarca, Vladimira Kovačića i Joze Ivakića, kao i njihove originalne fotografije, portreti i pisma” (Burić 2010, 128). Zahvaljujući brojnim donacijama knjiga i materijalnih sredstava, knjižnica se obnavlja te joj je dodijeljena nova zgrada u kojoj i danas djeluje (Gradska knjižnica i čitaonica Vinkovci, Povijest).

3.3.1. Djelatnost Knjižnice

Gradska knjižnica i čitaonica Vinkovci u vlasništvu je svoga osnivača, Grada. U planu razvoja turizma grada Vinkovaca (Institut za turizam 2015, 17) definira se kao “samostalna javna ustanova koja organizira i pruža javnosti informacije i usluge obrazovnog i kulturnog sadržaja”. Ustrojena je kao narodna knjižnica što osim građanima Vinkovaca, stoji na usluzi i okolnim mjestima. Stoga je 1995. imenovana **matičnom knjižnicom Vukovarsko srijemske županije** s osnovnim zadatkom unaprjeđivanja i knjižnica i knjižnične djelatnosti u županiji. Kao matična knjižnica ona obavlja stručni nadzor, povezuje i pomaže razvoj 8 narodnih i 69 školskih knjižnica. (Bilić 2010). U svrhu olakšavanja korištenja knjižnice i onim općinama koje nisu pokrivene ovom mrežom 2006. godine uvodi se županijski Bibliobus (Gradska knjižnica i čitaonica Vinkovci, Povijest).

Knjižni fond ove ustanove 2010.godine dosegao je broj od 129827 knjiga i 1053 svezaka periodike, evidentirano je 5127 korisnika s oko 450 dnevnih posjeta. Djelatnost knjižnice odvija se u nekoliko odjela: **Posudbeni odjel za odrasle, Čitaonica dnevnog tiska, Studijski odjel sa studijskom čitaonicom, Dječji odjel i Odjel za nabavu knjižnične građe i obradu knjiga**. U sastavu knjižnice nalaze se Zavičajna zbirka koja između ostalog, sadrži vrijedne rukopise Ivana Kozarca te Memorijalna knjižnica Vanje Radauša, poznatog vinkovačkog kipara. Ova zbirka, dar obitelji Radauš, broji oko 10000 knjiga i časopisa iz različitih područja, ali i na više jezika (Bilić 2010).

Ova se ustanova redovito aktivno uključuje u manifestacije na području grada i županije kao što su Dan grada Vinkovaca, Vinkovačke jeseni, Mjesec hrvatske knjige i Festival glumca. Njih obilježavaju prigodnim tematskim izložbama, radionicama i sličnim događanjima (Bilić 2010). Jedno od najpozitivnijih obilježje knjižnice zasigurno je, da, osim obavljanja svoje osnovne funkcije, prati društveni život u Vinkovcima te aktivno sudjeluje u stvaranju i **održavanju različitih događanja**.

3.4. Gradski muzej Vinkovci

Gradski muzej jedan je od nositelja kulturne ponude grada Vinkovaca. Njegov fundus je bogate i raznolike tematike, prati vinkovačku prošlost kroz različita razdoblja i predstavlja jezgru povijesno-kulturnog turizma, ali ujedno i nedovoljno iskorištenog potencijala.

Duga i bogata povijest života na prostoru Vinkovaca kao jednog od najstarijih europskih naselja ostavila je mnoge opipljive tragove što je ovaj grad učinilo značajnim arheološkim lokalitetom. Takva titula je donijela i potrebu za institucijskom odnosno muzejskom skrbi o arheološkim nalazima, ali i spomeničkoj građi koja se prethodno nalazila u privatnim zbirkama amaterskih skupljača (Bilić 2010). Ta je potreba rezultirala osnivanjem Gradskoga muzeja Vinkovci 1946. godine. Temelj za osnivanje muzeja bila je privatna zbirka kolekcionara Mate Medvedovića, koju je Gradsko poglavarstvo otkupilo četiri godine ranije (Gradski muzej Vinkovci, O muzeju). “Imao je zavidnu arheološku zbirku i zbirku antičkih Cibala i arhivsku zbirku graničarskih dokumenata” (Ćirić 2015, 75). Osnovnom su fundusu kasnije pridružene zbirke još dvaju kolekcionara. Muzej se 1950. smješta u današnju zgradu na Trgu Josipa Šokčevića. Ova je kasnobarokna zgrada izgrađena 1775. kada je u služila kao Zapovjedništvo Sedme brodske graničarske pukovnije (Bilić 2010).

Kao i u slučaju ostalih kulturnih ustanova, za vrijeme Domovinskog rata, građa muzeja bila je u velikoj opasnosti. Stoga je, pravovremenom reakcijom, u listopadu 1991. većina muzejske građe premještena na sigurnije područje Hrvatske – u Gradski muzej Varaždin, gdje je prihvaćena i čuvana sve do 1997. godine (Gradski muzej Vinkovci, O muzeju).

3.4.1. Odjeli Muzeja

Raznovrsnost ponude Muzeja ogleda se kroz njegove odjele. U Muzeju danas djeluju **Arheološki, Etnološki, Povijesni i Galerijski odjel** te **Restauratorska radionica i Stručna knjižnica**. Prethodno je postojao i Prirodoslovno šumarski odjel koji je ugašen je 2007. godine kada je većina njegove građe posuđena novootvorenom Šumarskom muzeju u selu Bošnjaci (Gradski muzej Vinkovci, O muzeju).

Arheološki odjel postoji od samog osnutka Muzeja, a njegov fundus sadrži vrijednu građu s arheoloških nalazišta na području Vinkovaca. U Arheološki odjel skuplja, istražuje, čuva, stručno obrađuje i prezentira muzejsku građu prapovijesnog, antičkog i srednjovjekovnog razdoblja te razdoblja ranog novog vijeka” (Strateški plan Gradskog muzeja Vinkovci 2013, 13). Arheološki fundus koji je bio polazište za osnivanje muzeja s godinama se sustavno povećavao zahvaljujući brojnim istraživanjima i arheološkim iskopavanjima. Stalni postav Odjela sastoji se od nekoliko dijelova: u uvodnom dijelu predstavlja se rad samog Odjela, s posebnim naglaskom na arheološka iskopavanja koja su predstavljena kartom arheoloških nalaza koja predstavlja 8000 godina dugi kontinuitet života na vinkovačkom prostoru. Zatim je predstavljeno razdoblje neolitika s nalazima starčevačke i sopotske kulture, a istaknuti dio odnosi se na lokalitet arheološki lokalitet Sopot kod Vinkovaca (Muzejsko dokumentacijski centar, O muzeju). Arheološki odjel posjeduje brojne eksponate koji su usustavljene u zbirke – prapovijesnu, rimsku, srednjovjekovnu i numizmatičku te tematske zbirke (Bilić 2010).

Etnološki odjel ima ulogu očuvanja bogate tradicijske baštine Vinkovaca i okolice. Ovaj odjel ima više od 6000 predmeta, nastalih od prve polovice 19. stoljeća do danas. Neki od njih predstavljaju rijetke predmete etnološkog značenja, a neki imaju kulturološko značenje vezano uz vinkovački kraj (Bilić 2010). Zanimljivo je kako od osnutka Gradskog muzeja Vinkovci sve do 1970. godine i zapošljavanja prve školovane etnologinje, etnološkim predmetima nije pridavana posebna pozornost. Stoga su tradicijski predmeti koji su tada pristizali u muzej bili kategorizirani u skupinu “primitivnih predmeta” (Gradski muzej Vinkovci, Etnološki odjel).

Stalni postav pod nazivom *Etnologija Vinkovaca i okolice* otvoren je 2001. godine i smješten u potkrovlju zgrade muzeja. Ovaj je postav koncipiran unutar tri cjeline: životna koja predstavlja predmete u prostorijama, npr. šokačka soba, muzeološka u kojem se nalaze predmeti raspoređeni u tri velika kutna prostora i 32 tipizirane vitrine te središnji multimedijски prostor koji sadrži glazbu, promidžbeni film o Etnološkom postavu i druge dokumentarne etnološke zapise (Gligorević 2015). “Postav sadrži 1500 predmeta iz razdoblja od polovice 19. stoljeća do suvremene rekonstruirane građe, što većinom pripada Šokcima, autohtonom pučanstvu Vinkovaca i vinkovačkoga kraja, a dijelom doseljenicima” (Bilić 2010, 375). Stoga se u sklopu ovog postava može vidjeti tipična šokačka soba s pokućstvom i ukrasima. Među etnografskom građom izdvajaju se *kobilaši* odnosno drveni sanduci za čuvanje rubenine, paradna seoska kola,

brojni drveni predmeti s rezbarijama, ukrašene tikvice, dječje igračke itd. Izrazito su vrijedni primjerci svečane tradicijske odjeće s primjercima zlatara (svečanih oglavlja udanih žena). Postav sadrži i obrtničke radionice koje, među ostalim, obuhvaćaju: obućarstvo, krznarstvo, šeširdžijski obrt, te radionicu za izradu tambura (Muzejsko dokumentacijski centar, O muzeju).

Povijesni odjel formalno postoji od samog osnutka muzeja 1946. jer je u zbirci Mate Medvedovića postojao značajan broj predmeta s kulturno povijesnim predznakom (Gradski muzej Vinkovci – Povijesni odjel). Ovaj odjel sadrži građi s oko 15000 primjeraka koja datira od 13. stoljeća do danas. Predmeti su izrazito raznovrsni, od vrijedne numizmatičke zbirke, zbirke starih razglednica, do zastava, medalja, diploma, oružja, spomenica i odlikovanja, vojne i lovačke opreme i pribora itd. (Bilić 2010).

Galerijski odjel Gradskog muzeja Vinkovci nastaje 1964. kao Likovna zbirka Muzeja, a od 1966. godine dobiva vlastitu zgradu, povijesnu građansku kuću na adresi Duga ulica 3 te samostalno djeluje kao Galerija likovnih umjetnosti. Od 1990. godine galerija se ponovno sjedinjuje s Muzejom i nastavlja svoje djelovanje kao Galerijski odjel (Bilić 2010). Od 2004. godine galerija nosi naziv po velikanu hrvatske umjetnosti iz Vinkovaca **Slavku Kopaču**. Fundus Galerije sadržava djela umjetnika rođenima u Vinkovcima i Slavoniji, među kojima se osobito ističu zbirka kipara i slikara Vanje Radauša te ostavština slikara Ivana Domca (Muzejsko dokumentacijski centar, O muzeju). Uz čuvanje više od 2500 umjetnina, aktivni likovni život u Vinkovcima nametnuo je potrebu okupljanja i prezentiranja stoga su u ovoj galeriji bile organizirane brojne izložbe značajnih imena iz likovnog života Hrvatske, ali i inozemstva (Bilić 2010).

3.4.2. Muzejsko “blago”

Najvrjedniji i najpoznatiji artefakti vezani uz Gradski muzej Vinkovci arheološki su nalazi, koji su pri svom pronalasku odjeknuli hrvatskom, ali i svjetskom javnošću. Radi se o **Orionu, najstarijem indoeuropskom kalendaru** pronađenom 1978. te “**vinkovačkom blagu**”, luksuznom srebrnom posuđu pronađenom 2012. godine.

Orion

Na položaju današnjeg hotela Slavonija u Vinkovcima 1977. godine vodila su zaštitna iskopavanja. Iskopavanja su se već smatrala završenim, no, tijekom proljeća 1978. morala su se, radi naknadnih promjena na projektu hotela, kopati još dva proširenja (Durman 2009). Tom je prilikom otkrivena podnica kuće iz razdoblja vučedolske kulture zajedno s jamom koja je do trenutka zatrpavanja služila kao podrum te kuće, a kasnije kao prostor za odlaganje otpada. “Kuća i jama ljevača bakra, već je vidljivo po položaju u naselju, pripadale su statusno povlaštenoj osobi” (Durman 2000, 92). Na dnu jame pronađene su, među ostalim, tri posebno ukrašene posude: amforica, “kadionica” i lonac. Pronađeni lonac bio je **Orion, najstariji indoeuropski kalendar**. Nađeni lonac ukrašen je s četiri paralelne trake, od najšireg dijela do dna, dok je vrat lonca neukrašen. Posuda je već u vrijeme vučedolske kulture bila ozbiljno oštećena i, ali je prema položaju pri pronalasku zaključeno kako je svejedno bila u funkciji (Durman 2000). U potpunosti je očuvana ostala samo ukrasna traka u donjem redu podijeljena na 12 polja od kojih je svako drugo bilo ukrašeno različitim i nepovezanim znakovima. Četiri horizontalna pojasa na loncu predstavljaju četiri godišnja doba (Markasović, Tomić 2015). Prema Durmanu (2009) ukrasi na poljima nalikuju ukrasima na mnogim drugim pronađenim posudama i mogu se tumačiti kao astralni simboli, a osim njih prikazuje i Sunce koje se nalazi samo u gornjem horizontalnom polju. Uspoređujući ove s drugim ukrasima s raznih posuda Vučedolske kulture i njihovoj simbolici može se izdvojiti šest zvijezda s karakteristično raspoređenim zvijezdama. “Možemo izdvojiti zvijezda Oriona, Plejada, Kasiopeje, Labuda, Blizanaca i Riba koje s kvadratom Pegaza čine cjelinu” (Durman 2009, 30).

Kalendar je 1998. godine dešifrirao arheolog Aleksandar Durman te je proglašen najstarijim indoeuropskim kalendarom, a nastao je istovremeno kada i sumerski i egipatski kalendar, znatno sjevernije od njih. Samu posudu moguće je vidjeti u Gradskom muzeju, a u turističke svrhe, podnica pješačke zone u Vinkovcima ukrašena je simbolima ovog kalendara (Ćirić 2015). Uvođenjem tog sadržaja “gradska jezgra pretvorena je u jedinstven urbani-arhitektonski i kulturološki prostor” (Ćirić 2015, 153).

Vinkovačko blago

U ožujku 2012. godine u središtu Vinkovaca, u Dugoj ulici 26 Vinkovcima pronađena je ostava srebrnog posuđa koju je vjerojatno zakopao bogati građanin Cibala – Rimskih Vinkovaca, krajem 4. stoljeća (Radoš 2016). Ovaj je nalaz u medijima nazvan **Vinkovačko blago ili Blago Cibala**. U prostorijama Gradskog muzeja Vinkovci tom prigodom izložena je većina predmeta iz ostave, no isti su dan nalazi pod oružanom pratnjom prevezeni u Zagreb gdje su pohranjeni u muzeju Mimara, a zatim u Muzeju za umjetnost i obrt gdje su predmeti, zbog velikog interesa javnosti i izloženi. Nakon toga nalazi su pohranjeni u Arheološkom muzeju Zagreb gdje se će se još godinama obavljati njihova konzervatorsko-restauratorska obrada (Vrkić, Skelac 2017). “Ostava Vinkovačko blago senzacionalan je arheološki nalaz kakav do sada nije bio pronađen na području Hrvatske” (Vrkić, Skelac 2017, 177). U različitim se izvorima se navode različite brojke od 45, 46 i 50 i komada posuđa, vjerojatno zbog njihove necjelovitosti.

Nakon pronalaska srebra u javnosti ga se počelo uspoređivati s drugim vrijednim pronalascima. “Po vrijednosti pojedinačnih predmeta može se uspoređivati sa čuvenim **Seusovim blagom**¹” (Ćirić 2015, 157). U ostavi su pronađene posude ukupne težine od oko 36 kilograma, a uključuje: pladnjeve, tanjure, zdjele, vrčeve, čaše, žlice i slično. Na jednoj od najluksuznijih posuda očuvan je natpis s imenom majstora koji je izradio posude, *Antoninus Aquila*. Pojedino posuđe pozlačeno je i ukrašeno tehnikom *niella*, a dio sadrži i gravirane ukrase životinjskih i biljnih motiva te prikaze arhitekture i ljude (Ministarstvo kulture 2012). Jedna od zdjelica sadrži natpis sa stihovima koji se odnose na lik Tantara, a očekuje se da će tijekom konzervatorsko-restauratorskih radova biti otkriveni novi detalji, kao što su natpisi koji bi mogli sadržavati imena vlasnika posuđa, ime radionice, kršćanske simbole i slično. Na osnovi dostupnih podataka najvjerojatnije je srebro zakopao vlasnik i njegova obitelj u blizini svoje kuće na zapadu Cibala. Razlog skrivanja, odnosno stvaranja ostave vjerojatno je direktna opasnost, barbari, koji su zaprijetili vlasniku i njegovoj imovini. Smatra se kako je nekoliko posuda sigurno vezano uz carska darovanja se zbog čega se sa zanimanjem prati hoće li se pronaći čvrsta poveznica s carevima iz sredine i druge polovice 4. stoljeća (Vrkić Skelac 2017).

¹ Četrnaest komada izrazito vrijednog raskošno ukrašenog srebrnog kasnoantičkog posuđa. O vlasništvu nad blagom sporile su se Mađarka, Hrvatska i Lebanon. Nakon dugogodišnje sudske parnice pravo na njega dobila je Mađarska (Proleksis enciklopedija 2017).

Ovaj arheološki nalaz zbog svoje je senzacionalnosti jedan od temeljnih pravaca na kojima se može graditi kulturna ponuda grada. Problem pri tome predstavlja činjenica da će, prema Patkoviću (2018) konzervatorsko restauratorska obrada ovog posuda potrajati još 15-ak godina.

3.4.3. Arheološko nalazište Sopot

Jedan od neiskorištenih potencijala vinkovačkog turizma predstavlja projekt **Arheološki park Sopot** čiji su idejni tvorci stručnjaci Gradskog muzeja.

Na inicijativu Arheološkog odjela, 2002. godine pristupilo se realizaciji projekta. Glavna ideja projekta je rekonstrukcija nekoliko kućica, čiji se izgled temelji na iskopavanjima i istraživanjima kamenodobne sopotske kulture na tom lokalitetu (Bilić 2010). Ovaj je lokalitet udaljen 3 kilometara od Vinkovaca, a povezan je s centrom grada pješačko-biciklističkom stazom. Park objedinjuje šest sopotskih kućica kakve su nekada građene uz močvare, potoke, ili u ovom slučaju uz rijeku Bosut (Turistička zajednica grada Vinkovaca – Povijesno kulturni turizam).

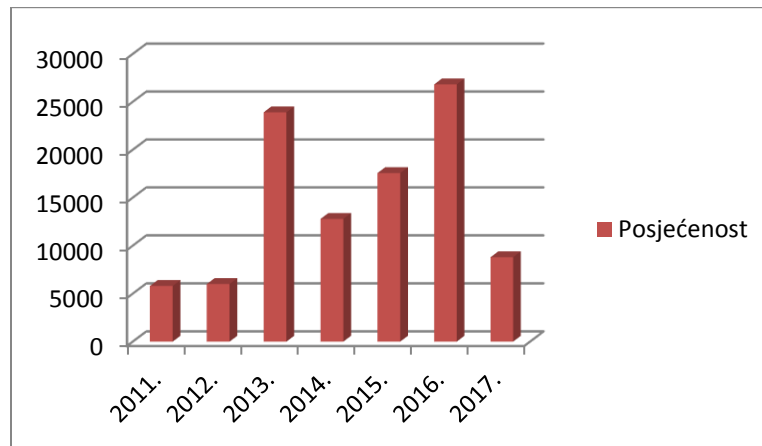
Projekt je djelomično završen, no još nije stavljen u funkciju. Prema studiji Instituta za turizam (2017) ovaj se projekt zbog neriješenih imovinsko-pravnih odnosa nije pravovremeno realizirao, Sopotske kućice nisu stavljene u funkciju i još uvijek nisu postignuti očekivani rezultati.

3.4.4. Analiza posjećenosti

Gradski muzej Vinkovci po svojoj posjećenosti pripada među srednje do slabije posjećene muzeje. Prema podacima Muzejsko dokumentacijskog centra²(2017) muzej je tijekom prošle godine ostvario **8793 posjeta**. Kako bi se stekao jasniji uvid u kretanje broja posjetitelja u Gradskom muzeju Vinkovci analizirana je njegova posjećenost prema podacima MDC u prethodnih 7 godina.

² U daljnjem tekstu MDC.

Grafikon 1.: Analiza posjećenosti GMVK od 2011.-2017.

Izvor: izrada autora prema podacima MDC

Analizom posjećenosti u prethodnih 7 godina može se zaključiti kako je posjećenost Muzeja 2013. i 2016. godine obilježio snažni rast broja posjetitelja, nakon čega je, u oba slučaja, uslijedio veći pad.

Ovo ga čini znatno slabije posjećenim od **vodećih muzeja** koji su većinom ostvarili više od 100 000, a neki i više stotina tisuća posjeta, dok su najmanje posjećeni muzeji ostvarili nekoliko stotina posjeta.

Tablica 1.: Posjećenost 15 vodećih muzeja u 2017. godini

Ustanova	Grad	Broj posjetitelja
Arheološki muzej Istre (i Arena)	Pula	486966
Muzej grada Splita (i Dioklecijanovi podrumi)	Split	357745
Galerija Klovićevi dvori	Zagreb	314767
Dubrovački muzeji - Arheološki muzej, Kulturno-povijesni muzej, Etnografski muzej	Dubrovnik	235549
Tehnički muzej Nikola Tesla	Zagreb	170767
Arheološki muzej Zadar	Zadar	162470
Muzej Vučedolske kulture	Vukovar	122721
Mjesta sjećanja - "Vukovarska bolnica 1991."	Vukovar	116596
Povijesni i pomorski muzej Istre - Museo storico e navale dell' Istria	Pula	108893
Muzeji Hrvatskog zagorja - Muzej krapinskih neandertalaca	Krapina	105989
Muzej prekinutih veza	Zagreb	105586
Prirodoslovni muzej Rijeka	Rijeka	99195
Narodni muzej Zadar	Zadar	96447
Muzej Domovinskog rata Dubrovnik	Dubrovnik	81035
Arheološki muzej u Zagrebu	Zagreb	78739

Izvor: preuzeto u cijelosti (MDC 2017,1)

Analizom popisa **najposjećenijih muzeja** u Hrvatskoj vidljivo je kako je većina njih smještena u generalno najposjećenijim dijelovima Hrvatske, odnosno u turističkim odredištima Istre i Dalmacije. Neki od tih muzeja kao što su Arheološki muzej Istre i Muzej grada Splita vezani su uz dijelove grada koji su sami po sebi atrakcije kao što su Pulska Arena i Dioklecijanovi podrumi, stoga njihova visoka posjećenost nije slučajnost. Osim atraktivnih lokacija u starim jezgrama gradova, na popisu 15 vodećih muzeja ističu se i oni koji se diferenciraju po svojoj modernoj opremljenosti i multimedijalnom iskustvu koje nude svojim posjetiteljima kao što su Muzej Vučedolske kulture i Muzej krapinskih neandertalaca.

Analizom djelovanja i opremljenosti Gradskog muzeja Vinkovci može se zaključiti kako ovaj muzej pripada među muzeje s tradicionalnim modelom rada. Unatoč raznolikom fundusu i značajnoj arheološkoj građi, ovaj muzej **ne privlači velik broj posjetitelja**. Jedan od razloga loše posjećenosti je činjenica da muzej rijetko unosi promjene u svoj postav te vjerojatno ne privlači posjetitelje na ponovni posjet. Muzej bi trebao češće unositi promjene u svoj postav i organizirati tematske izložbe. Osim toga, razlog niže posjećenosti je smještenost u neturističkom dijelu Hrvatske. No, to nije slučaj sa svim muzejima u Slavoniji, primjerice kod modernog muzeja Vučedočke kulture. **Modernizacija Muzeja** je nužnost jer njegov današnji oblik djelovanja ne zadovoljava potrebe suvremenih turista. Osim toga, brendiranjem grada Vinkovaca na temelju njegove kulturne baštine posjet Muzeju potrebno je uklopiti u cjelokupan turistički doživljaj destinacije.

3.5. Projekt izgradnje nove Knjižnice i Muzejsko dokumentacijskog centra

Gradske su vlasti prepoznale probleme kulturnih institucija te su, shodno tome, najavljena znatna ulaganja i promjene u njihovom dosadašnjem funkcioniranju.

U rujnu 2018., prema najavi gradskih vlasti grada Vinkovaca, započinje gradnje **nove zgrade Gradske knjižnice**. Ova će se knjižnica nalaziti na istom mjestu kao i zgrada koja je izgorjela za vrijeme Domovinskog rata. Ovaj je projekt izrazito bitan za djelovanje knjižnice jer će se iz nefunkcionalnog prostora od 650 kvadrata preseliti u novu, modernu i funkcionalnu zgradu čija će površina biti 3000 m² (Flego 2018).

Osim knjižnice, uz nju će biti sagrađen i **Hrvatski dom – Muzejsko dokumentacijski centar** koji će zamijeniti dosadašnji, također nefunkcionalni muzejski prostor. Prema Vinkovačkom listu (2018) ovaj je projekt izrazito bitan za povratak “vinkovačkog blaga” s restauracije iz Zagreba na mjesto svog pronalaska. Zbog toga je nužno omogućiti muzejsko-izložbeni prostor s odgovarajućim sigurnosnim, tehničkim i mikroklimatskim uvjetima što sadašnji prostor ne nudi.

Projekti Gradske knjižnice s čitaonicom i Hrvatskog doma - muzejsko dokumentacijskog ukupne su vrijednosti 88 milijuna kn, od čega će za izgradnju knjižnice biti uloženo 33 milijuna kuna, a za Hrvatski dom 55 milijuna (Grad Vinkovci 2018). Očekuje se kako će većinu ovih troškova izgradnje biti dobivena sredstva iz fondova Europske unije.

Slika 1: Nova Knjižnica

Izvor: (Glas Slavonije 2018)

Slika 2: Novi Muzej

Izvor:(Glas Slavonije 2018)

3.6. Gradsko kazalište Joza Ivakić

Vinkovačko kazalište vodeće je kazalište u Vukovarsko-srijemskoj županiji. Kazalište danas uspješno djeluje, prilagođava se novčanim i organizacijskim mogućnostima te stvara vlastite produkcije, a poseban dio čine predstave za djecu. Intenzivno surađuje s drugim kazalištima, posebno s najvećim slavonskim kazalištem, Hrvatskim narodnim kazalištem u Osijeku. Ono što izdvaja ovo kazalište njegova je duga i bogata povijest, pa je tako 2017. godine kazalište obilježilo stotu godišnjicu kazališnog života u Vinkovcima.

3.6.1. Povijest kazališta

Početak vinkovačke kazališne tradicije drži se 1917. godina kada Diletantsko kazalište izvodi dvije jednočinke. Taj će događaj označiti početak trajne kazališne aktivnosti u Vinkovcima (Bogner - Šaban 2011). Nakon Drugog svjetskog rata osnovano je profesionalno *Narodno kazalište* nakon toga imena mijenja u *Gradsko narodno kazalište* te *Gradsko amatersko kazalište* (Ljubić 2011). Godine 1950. dobiva svoju zgradu koja je prethodno služila kao zgrada kina *Slavonija* a u toj zgradi djeluje i danas. Vinkovačko kazalište trajno se odlikovalo odanošću lokalnoj kazališnoj tradiciji, što je i danas ostalo glavno razlikovno obilježje ovog kazališta (Bogner – Šaban 2011). Godine 1971. kazalište je dobilo ime po **Jozi Ivakiću**, a ispred zgrade postavljeno i njegovo poprsje (Ljubić 2011). Joza Ivakić vinkovački je dramaturg, kazališni i filmski redatelj. Pisao je pripovijetke, novele, humoreske, feljtone, prve filmske scenarije, književne studije te kazališne kritike (Šarčević 2011). Slika rodnih Vinkovaca i slavonsko-srijemske ravnice tematska je konstanta Ivakićevog proznog i dramskog opusa, stoga kazalište nosi upravo njegovo ime.

U ratno vrijeme početkom devedesetih kazalište zamire, a u održavanju scenskog i kulturnog života Vinkovaca svojim su gostovanjima pomogla druga hrvatska kazališta (Ljubić 2011). Godine 1990. godina zgrada je bila toliko zapuštena da inspekcija zabranjuje izvođenje predstava, 1991. kazalište se formalno gasi, a zgrada se daje u zakup privatniku za potrebe kina (Bogner-Šaban 2011). “Nakon Domovinskog rata grupa entuzijasta ponovno je osnovala kazalište i obnovila rad kazališta koje je prve godine svoga rada postiglo velike uspjehe” (Landeka 2010, 498). Kazalište počinje s radom 2003. godine, obogaćena je suradnja s drugim kazalištima, zgrada je 2004. godine obnovljena i uređena, sve je aktivniji Dramski studio, a 2007. kazalište konačno stječe **profesionalni status** (Ljubić 2011).

3.6.2. Manifestacije kazališta

Vinkovačko kazalište vezano je uz dvije značajne manifestacije u hrvatskom kazališnom životu, a to su **Festival glumca** i **Lutkarsko proljeće**.

Usljed ratnih zbivanja, snaga kulture i naglašena potreba da se pomogne vinkovačkom kraju, presuđuju u izboru Vinkovaca kao sjedišta prvog **Festivala glumca** 1994. godine (Bogner-Šaban, 2011). „Festival glumca kao da se otima uobičajenim predodžbama o festivalu - prvotna ideja, premda nastala u ratnim vremenima, nastavljala se sljedećih deset godina potvrđujući svoju osobitost iznimno velikim odjekom ponajprije među kazališnom publikom” (Ljubić 2004, 96). Zamisao o osnivanju ovog festivala potekla je od istaknutog redatelja Himze Nuhanovića i Hrvatskog društva dramskih umjetnika, a pokrovitelji festivala postaju Vukovarsko-srijemska županija i Ministarstvo kulture Republike Hrvatske. Sljedećih godina organizaciju ovog festivala preuzima koncertno kazališna agencija Asser Savus, a predstave se izvode i u Vukovaru, Županji i Iloku, koji, uz Vinkovce, naizmjenice postaju domaćini Festivalu. Također, mjesto održavanja festivala i odnos prema vlastitoj tradiciji pridonijeli su nazivima nagrada na festivalu (Bogner-Šaban 2011). „Zbog uspomene na nezaboravnog a glumca i Šokca glavna nosi ime Fabijana Šovagovića, a nagrada mladom glumcu nazvana je imenom Vinkovčanina Ive Ficija“ (Bogner-Šaban 2011, 20).

Ljubić (2004) navodi kako je s godinama festival programski i sadržajno postajao sve raznovrsniji. Tako se održavanju samih predstava i poznatog sijela, pridodaju i brojne izložbe, književne večeri, okrugli stolovi, pa i malonogometni i teniski turniri, a sve je teži odabir dobitnika nagrada. Kako i samo ime govori, na ovome festivalu u središtu je glumac, stoga na njemu glumci obnašaju sve uloge: izbornika, domaćina, članova ocjenjivačkoga suda, a nagrade se dodjeljuju isključivo za glumačka ostvarenja (Festival glumca, O Festivalu).

Nakon Domovinskoga rata, potaknuta nastankom Festivala glumca, 1996. godine razvila se i manifestacija **Lutkarsko proljeće**. Ona je proizašla iz potrebe da se za najmlađe učini nešto na kulturnom planu, a prerasla je u nacionalnu manifestaciju hrvatskog lutkarstva i hrvatskog lutkarstva iz dijaspore (Lutkarsko proljeće, Povijest). Ovaj se festival u početku pretežno održava u Vinkovcima, ali godine 2007. mijenja se dotadašnji naziv u **Vukovarsko lutkarsko proljeće**, a grad Vukovar postaje sjedište ove manifestacije. Od tada se predstave prikazuju u cijeloj županiji, što pridonosi boljoj umjetničkoj informiranosti i u cijeloj županiji. Grad Vinkovci na temelju svoje kazališne prošlosti snažno je utjecao na stvaranje i razvijanje ovih dviju manifestacija (Bogner-Šaban, 2011).

Predstave koje se održavaju na festivalu određuju sama kazališta na temelju poziva, a pritom predstave moraju imati umjetničku kvalitetu te se moraju se prilagoditi prostorima u kojima će biti odigrane. Manifestacija se tradicionalno održava u vremenu tjedna prije Velikog tjedna blagdana Uskrsa. Uz pet gradova: **Vukovar, Vinkovci, Županja, Ilok i Otok** u programe se uključilo dvadesetak općina, a broj predstava doseže od 80 do 100, a održavaju se u šest festivalskih dana. Kako se ulaznice za festival se ne prodaju već ih poklanja grad ili općina, predstave postižu veliku gledanost. Tako prosječna gledanost iznosi 200 gledatelja po predstavi, odnosno sveukupno u prosjeku 18000 gledatelja u šest festivalskih dana (Lutkarsko proljeće, Povijest).

O važnosti **festivalskih događanja** za pojedine gradove piše i Foretić (2000), a prema njemu, festivalska okupljanja imaju zajedničko jedinstveno obilježje - emfatičnost kazališnog događanja. Ovaj autor smatra kako takvu jedinstvenost ne može nadoknaditi niti niz brojnih kazališnih gostovanja u nekome mjestu jer svaki festival stvara jedinstvenu atmosferu i uzbuđenje koje, na poseban način privlači publiku.

4. DOGAĐANJA U VINKOVCIMA

Događanja su središte današnjeg poimanja turizma. Tijekom posjeta bilo kojoj destinaciji, turisti traže avanturu odnosno neki doživljaj u obliku događanja po kojem će zapamtiti svoj boravak u toj destinaciji. Svako organizirano događanje je jedinstveno i posebno kreirano jer ujednodopredstavlja prilika za opuštanje, ali i nesvakidašnje društveno ili kulturno iskustvo (Gračan, Rudančić-Lugarić 2013).

U Vinkovcima se danas održava veći broj **manifestacija** kao specifične vrste događanja. Manifestacije predstavljaju izuzetno važan turistički proizvod za određeno mjesto, jer privlače velik broj medija što doprinosi promidžbi destinacije. Osim toga, njihovo uspješno održavanje rezultira višestrukom koristi, kako u promociji, tako i u privlačenju ciljne publike što posredno vodi povećavanju prihoda, zapošljavanju i jačanju konkurentnosti grada. (Institut za turizam 2017).

Vinkovci svoj turizam događanja najviše temelje na **kulturnom i povijesnom naslijeđu**, što se ogleda u glavnom događanju ovoga grada, **Vinkovačkim jesenima**. Još jedno događanje koje tematiku crpi iz povijesti grada, te nosi i edukativni karakter su **Rimski dani**. Uz ove manifestacije, među relevantnija događanja u Vinkovcima spadaju **Vinkovačko ljeto** i **Advent u Vinkovcima**. Ova dva događanja drugačijeg su karaktera jer nude zabavno iskustvo u stilu suvremenih europskih gradova.

Prema Planu razvoja turizma grada Vinkovaca (Institut za turizam 2015) među važnija se kulturna događanja, osim navedenih, ubrajaju: DORF (regionalni festival dokumentarnog glazbenog filma), Dani Josipa i Ivana Kozarca, Festival glumca, Lutkarsko proljeće, Etno vikend u etno gradu, Salon stripa Vinkovci. Radoš (2016) u vodiču za turiste navodi još i: Pokladno jahanje, Vinkovački karneval, *Šokačku rič* i Rock Marifest.

4.1. Vinkovačke jeseni – Manifestacija očuvanja hrvatskog izvornog folklora i tradicijske baštine

Vinkovačke jeseni su jedan od glavnih kulturnih događanja Slavonije, pa čak i cijele kontinentalne Hrvatske. Osnovna misija ove manifestacije od svog začetka do danas je zaštita tradicijske kulture i folklorne baštine od zaborava.

U povijesnim izvorima iz 19. stoljeća, Vinkovci se spominju kao graničarsko kulturno središte s izraženim seljačkim i šokačkim obilježjima. Vinkovci su bili *prijestolnica Šokadije* odnosno Šokaca, Hrvata i rimokatolika, starosjedioca Slavonije, Baranje i zapadnog Srijema i glavnih nositelja kulturne baštine tih područja (Gligorević 2006). “Prije svega to se odnosilo na bogatstvo, raznolikost i ljepotu tradicijske baštine, njenu ušćuvanost po starosjedilačkim obiteljima ovoga kraja u materijalnim, duhovnim i društvenim očitovanjima” (Gligorević 2006, 64). Ono što je dodatno doprinijelo očuvanju tradicijske kulture je prihvaćanje te baštine od strane doseljeničkih obitelji koji su stoljećima, a posebno krajem 20. stoljeća naseljavali te krajeve. Vinkovci su zbog svog zemljopisnog položaja stoljećima bili izloženi raznim osvajačkim pohodima i utjecajima različitih kultura, ali su i u najtežim povijesnim okolnostima očuvali su autentične običaje i kulturni duh snažnog nacionalnog određenja (Bogner- Šaban 2009).

U Vinkovcima se i u današnje vrijeme iznimno drži do **tradicijske kulture** kao i njenih očitovanja u revitaliziranom i rekonstruiranom obliku, a najbolji dokaz tome smotra je folklora Vinkovačke jeseni (Gligorević 2006). “Smotre folklora, koje se u nas održavaju od tridesetih godina 20. stoljeća, kulturne su priredbe koje na sceni prikazuju folklornu glazbu, ples, običaje i nošnje” (Vitez 2001, 186). Pokret njegovanja i prikazivanja folklornog nasljeđa nešto je što postoji dugo i uporno, usprkos više ili manje sklonim kulturnim politikama, ideologijama, strukama i drugim društvenim okolnostima (Vitez 2001). Dakle, u osnovnoj koncepciji **Vinkovačke jeseni** imaju sva obilježja smotre folklora, a uz nju se potom vežu popratni sadržaji, a u vinkovačkom kraju posebice oni koji su u svezi s njegovanjem tradicijske kulture starosjedilaca Šokaca (Juzbašić 2007).

4.1.1. Nastanak Vinkovačkih jeseni

Tijekom prve polovice 20. stoljeća brojna vinkovačka društva svojim su raznovrsnim djelovanjem čuvala šokačko nasljeđe. Ta su društva: *Hrvatski sokol*, *Seljačka sloga*, *HPGD Relković i Hrvatska žena*. Njihov je rad prekinuo II. svjetski rat. Kasnije se osnivaju nova kulturno umjetnička društva kao što su Željezničko kulturno-umjetničko društvo *Maksim Gorki*, zatim RKUD *Vladimir Nazor* i KUD *Josip Kozarac*, *Lisinski* i KUD *Šumari* (Šalić, 1999). “U Vinkovcima se postupno obnavljaju smotre seoskih folklornih grupa, sljednika negdašnje Seljačke sloge. Tako se postupno stvaralo ozračje za osnivanje Vinkovačkih jeseni“ (Šalić 1999, 411).

Prve Vinkovačke jeseni održane su **1966.** godine kao rezultat razgovora o tome kako proslaviti nekoliko socijalističkih, nacionalnih ali i gospodarskih obljetnica koje su bile te godine, s a nosile su naziv *Smotra folkloru Slavonije*. Od 1971. godine u nazivu je temeljem teritorijalnog područja s kojega se pozivaju skupine naziv glasio *Smotra folkloru Slavonije i Baranje* (Juzbašić 2007).

Utemeljitelji ove smotre su ugledni građani Vinkovaca: Dragutin Karla–Žanić, Mika Meštrović, Grga Mataković, Božidar Kopic, Dionizije Švagelj, Antun Tucaković i Josip Korda te poznata imena hrvatske umjetnosti i kulture Vanja Radauš, Slavko Janković, Zdenka Lechner i Jelka Raduš–Ribarić (Juzbašić 2007).

U početku je ova smotra imala manje, lokalno značenje s nekoliko osnovnih sadržaja: *Večeri folkloru*, *Mimohod* i kasnije *Šokački divani* te drugi sadržaji. Već od 1970. godine pozvane su i gostujuće skupine, ponajprije samo po jedna iz hrvatske dijaspore, a kasnije su sve više dolazile skupine s područja tadašnje SR Hrvatske (Juzbašić2007). Prema Ćiriću (2015) nakon toga se na smotri pojavljuju folklorne skupine iz raznih dijelova bivše Jugoslavije, Austrije, Mađarske, Poljske, Rumunjske, Slovačke, Švedske, Francuske, pa i SAD-a. 1977. Vinkovačke jeseni dobivaju ime *Smotra izvornog folkloru naroda i narodnosti Hrvatske*, a od 1990. **Smotra izvornoga hrvatskog folkloru**.

4.1.2. Priredbe Vinkovačkih jeseni

Vinkovačke jeseni počinju *Folklornim večerima* koje su se prije zvali *Folklorni dani*. Na njima nastupaju kulturno- umjetnička društva iz Vukovarsko-srijemske županije, a traju u pravilu osam večeri. Od 1993. godine ova smotra ima natjecateljski karakter, jer najboljim grupama omogućuje odlazak na slične manifestacije po Hrvatskoj (Landeka 2007).

Druga priredba je *Međužupanijska smotra dječjih folklornih skupina* koja se održava u nedjelju, tjedan dana prije smotre odraslih sudionika, mimohodom dječjih skupina središtem Vinkovaca (Landeka 2007).

Svečanost otvorenja Vinkovačkih jeseni održava se petkom u večernjim satima na otvorenoj pozornici na središnjem gradskom trgu ili na trgovima pored Bosuta s programom kojemu je inspiracija Slavonija i Šokadija (Ćirić, 2015). “Svake godine program otvorenja ima središnju temu, npr.: Vojna granica, Oranice, Žetva, Šume, Vode, Bećari i bećaruše, Jesen stiže kukuruzi zlate.” (Šalić, 2007, 463). Iste večeri program se nastavlja priredbom *Šokački divani*. Ova priredba ima za cilj dočarati izvorni govor, zabavu, odnosno cjelokupni duh i mentalitet Šokca Slavonca, a uz pjesmu, zabavu i ples, posjetiteljima se nude i bogata slavonska trpeza i piće (Ćirić 2015).

Glavna priredba je *Državna smotra hrvatskog izvornog folklor* koja se održava na Trgu bana Josipa Šokčevića u subotu (1. dio) i nedjelju (2. dio). Najveću pozornost privlači nedjeljni prijednevni svečani mimohod sudionika *Vinkovačkih jeseni* i revija konjskih zaprega. Sudionici se svrstavaju na prostoru gradske tržnice, prolaze gradom (Zvonimirova ulica) do pozornice s uglednim gostima (Trg bana Šokčevića) a zatim odlaze na gradski nogometni stadion. U mimohodu sudjeluje do 75 folklornih skupina iz svih krajeva Hrvatske te Hrvati koji žive u drugim zemljama (BiH, Mađarska, Austrija, Srbija, Njemačka, Kanada, SAD, Australija i dr.). U mimohodu počasno sudjeluju djevojke, *snaše* (mlade udane žene) i *momci* (mladići) ocijenjeni najboljima na priredbama u Starim Mikanovcima (Mladost i ljepota Slavonije), Đakovu, Slavonskom Brodu, Županji i drugdje. Kao gosti smotre sudjeluju predstavnici nacionalnog folklor drugih europskih zemalja. Revija konjskih zaprega osobito je privlačna jer na njoj sudjeluju ponajbolji rasni konji, pretežito lipicanske pasmine. Posebno se ističu seljačke

svatovske zaprege iz okolice Vinkovaca i drugih slavonskih krajeva. *Vinkovačke jeseni* svečano se zatvaraju oko 21 sat (Šalić 2007).

4.1.3. Popratni sadržaji

Uz glavne priredbe i manifestacije na Vinkovačkim jesenima, održava se i velik broj drugih priredbi kulturnog, gospodarskog, turističkog pa i sportskog sadržaja. Za vrijeme trajanja Jeseni, u gradu se održavaju likovne izložbe, književne večeri, koncerti, znanstveni skupovi, sajmovi, promocije knjiga, sportska natjecanja i drugo. Poseban naglasak i u ovim priredbama je na lokalnome, izvornome, šokačkom i slavonskom (Ćirić 2015).

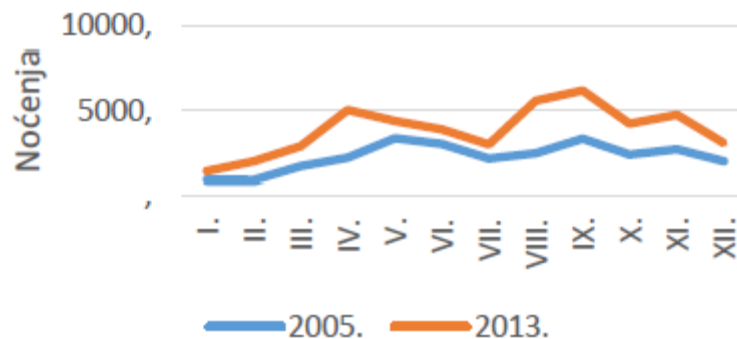
Smatra se kako su Vinkovci grad književnika i slikara stoga su Vinkovačke jeseni svake godine popraćene likovnim izložbama grupa i istaknutih umjetnika, koje su se najčešće održavale u Galeriji te su afirmirale vinkovačke umjetnike. U mnoštvu književnih manifestacija također se ističu one koje su posvećene književnicima koji su rođenjem, školovanjem, radom ili tematskom usmjerenošću bili povezani sa slavonskim prostorom kao što su Josip i Ivan Kozarac, Joza Ivakić i drugi. Osim ovih, u sklopu Vinkovačkih jeseni održavaju se i brojna scenska i glazbena događanja. kazališne predstave i koncerti, a održavaju se u prostorima: Kazališta, Knjižnice, crkava, Muzeja, Glazbene škole i gradskih trgova. Zahvaljujući raznolikom program svake godine, može se reći kako je malo hrvatskih scenskih umjetnika koji nisu nastupali na Vinkovačkim jesenima (Landeka 2007).

4.1.4. Turističko značenje Vinkovačkih jeseni

Od samog svog početka Vinkovačke jeseni su pozitivno djelovale na razvoj gospodarstva, kulturno-zabavnog, znanstvenog i sportskog života, a posebno turizma u gradu i okolici (Ćirić 2007). „Vinkovci su upravo jedna od potencijalnih turističkih destinacija koja na planu razvoja kulturnoga i kulturno-obrazovnog, ali i drugih vidova turizma ima konkretne i značajne mogućnosti i potencijale“ (Ćirić 2009, 22).

Prema planu razvoja turizma grada Vinkovaca (2017) **kao najvažniji dio turizma grada** ističu se Vinkovačke jeseni kao poseban proizvod s dugom tradicijom, a koje za svog trajanja u grad privuku i do **100.000 posjetitelja**. Ćirić (2007) smatra kako središnje priredbe Vinkovačkih jeseni u prosjeku prati gotovo 90.000 posjetitelja, a gotovo 30.000 popratne priredbe i sportska natjecanja. Toj broju treba dodati i veliki broj gledatelja koji manifestaciju prati putem televizije. Turistički značaj Vinkovačkih jeseni prepoznaje i Hrvatska turistička zajednica koja ovu manifestaciju podupire već godinama. Stoga su 2018. godine Jeseni svrstane u kategoriju *Top događanje*, kao međunarodna manifestacija koja će privući više od deset tisuća posjetitelja te će dobiti potporu od 200 tisuća kuna (Grad Vinkovci 2018).

Grafikon 2: Ostvarena noćenja po mjesecima u 2005. i 2013. godini

Izvor: preuzeto u cijelosti (Institut za turizam 2015,11)

Prema podacima Instituta za turizam (2015) o broju noćenja u Gradu Vinkovcima na mjesečnoj bazi, može se uočiti **sezonalnost turističkih posjeta**, odnosno kako se najveći broj noćenja ostvaruje upravo u rujnu, odnosno za vrijeme trajanja Vinkovačkih jeseni.

Vinkovačke jeseni kroz svoje su postojanje popularizirale i promicale turističke potencijale grada i njegove okolice. Zbog ove manifestacije godinama se sustavno uređuju vinkovačke ulice i na različite se načine promovira etnološko, arheološko, arhitektonsko i kulturno-povijesno nasljeđe grada (Ćirić, 2009). Zbog ove manifestacije započela je i obnova i uređenje brojnih seoskih stanova tzv. *salaša na* kojima se uz prigodan program organiziraju ručkovi i večere sa starim slavonskim i šokačkim specijalitetima (Ćirić 2007).

Nadalje, Vinkovačke jeseni proizvele su najznačajnije suvenire Vinkovaca. Turistička zajednica grada, Slavonska naklada Privlačica, ZAKUD, Turistička zajednica Vukovarsko-srijemske županije i drugi stvorili su i promovirali niz suvenira, privjesaka, razglednica i kalendara, dokumentarnih filmova i drugih promidžbenih sredstava s motivima Vinkovačkih jeseni (Ćirić 2007).

4.2. Rimski dani

Rimski dani još su jedna manifestacija koja se održava u Vinkovcima, a koja svoju tematiku crpi iz povijesti grada, točnije iz antičkog doba, a cilj im je približiti ovaj dio povijesti, kako građanima, tako i drugim posjetiteljima. Prethodno je u radu opisan značaj rimskih Cibala, odnosno današnjih Vinkovaca.

Rimski su dani **povijesna, turistička**, ali i **edukativna manifestacija** kojom se nastoji predstaviti Vinkovce kroz što vjerniji prikaz nekadašnje *Colonie Aurelie Cibalae*. Organizatori ove manifestacije su Turistička zajednica grada Vinkovaca i Gradski muzej Vinkovci (Turistička zajednica grada Vinkovaca, Rimski dani). Ova manifestacija a obuhvaća različita predavanja, radionice i izložbe kako bi se široj javnosti dočarao život u rimskim Cibalama (Institut za turizam 2015). Konkretno, Rimski dani donose različite radionice za djecu, malu školu gladijatora, radionicu keramičarske izrade posuđa, izradu rimskog nakita, borbu gladijatora, prikazuju se formacije legionara, ali i povijesne bitke, mogu se vidjeti igre žonglera s vatrom i još mnogo toga (Turistička zajednica grada Vinkovaca, Rimski dani).

Manifestacija je uspostavljena 2013. godine, a svake godine, manifestacija se održava pod određenim motom.. Tako je moto ovogodišnjih Rimskih dana glasio „Barbari opet?!“ a govori o bitki iz 378. godine kod Hadrianopolisa, kada se Barbarima suprotstavio rimski car Valens, rođen u Vinkovcima. Ovu je bitku izgubio i na bojištu poginuo te od tada Rim gubi svoju kontrolu nad Panonijom, a ova je borba uprizorena na ovogodišnjoj manifestaciji (Culturenet 2018).

Ovogodišnje izdanje Rimskih dana donijelo je i prve popratne sadržaje ove manifestacije, stoga je u sklopu nje istovremeno u Vinkovcima održan i prvi Festival *craft* piva "Beeram domaće" te dva koncerta (Turistička zajednica grada Vinkovaca – Rimski dani). Hrvatska turistička zajednica je 2018. godine, osim Vinkovačkih jeseni prepoznala potencijal i ove manifestacije. U sklopu programa potpore događanjima u predsezoni i postsezoni u turistički nerazvijenim područjima, ovoj je manifestaciji dodijelila potporu od 40 tisuća kuna (Grad Vinkovci 2018).

4.3. Vinkovačko ljeto

Vinkovačko ljeto održava se već dugi niz godina, a sve do 2018. podrazumijevalo je gotovo isključivo organizaciju koncerata zabavne glazbe. Ovogodišnje izdanje potpuno je promijenilo koncepciju ove manifestacije te se održava kao spoj manjih i različitih događanja s ciljem promocije urbane kulture grada po uzoru na druge europske gradove. Središnji gradski park 2018. je godine stavljen u funkciju platforme **okupljanja i druženja građana na otvorenom** (Vinkovački list 2018).

Manifestacija se održava od lipnja do kolovoza, a šarolika ponuda sadržaja obuhvaća razne radionice, koncerte, ples, tjelovježbu, likovne susrete, gastronomsku ponudu lokalnih ugostitelja i drugo. U sklopu ove manifestacije 2018. godine, simultano su održani i *Hang Loose Rockabilly Festival* i Filmski tjedan (Vinkovački list, 2018). Organizatori ove manifestacije su Grad Vinkovci, tvrtka Novosti, Turistička zajednica grada Vinkovaca, Gradsko kazalište "Joza Ivakić" i brojne udruge (Vinkovačko ljeto, O ljetu).

4.4. Advent u Vinkovcima

Advent u Vinkovcima manifestacija je kojom se obilježava vrijeme **priprave za Božić**, a uključuje tradiciju paljenja adventskih svijeća na *korzu*, Božićni sajam i prigodni program (Ćirić 2015). Ova je manifestacija, kao i Vinkovačko ljeto, u posljednjih nekoliko godina promijenila

svoju koncepciju te je postala mnogo atraktivnija, po uzoru na ostale europske gradove u kojima je ovaj trend svake godine sve izraženiji.

U organizaciji Adventa 2017./2018. godine sudjelovalo je gotovo 700 sudionika, a ponudio je 20 koncerata (duhovne i tradicionalne glazbe) te više od 40 raznih događanja. Ovaj se Advent sadržajem nastavljao na prošlogodišnji, kada je otvoreno klizalište u sklopu Adventa, no bio je veći i sadržajni. Stoga je na posljednjem Adventu povećana površina klizališta za 100 metara kvadratnih, a povećan je i broj sadržaja zabavnog parka za mlade (Vinkovački list 2018). “Specifičnost vinkovačkog Adventa je paljenje adventskih svijeća čime se uz komercijalni, naglašava i duhovni aspekt blagdana.” (Vinkovački list 2018, 29). Uz Vinkovačke jeseni i Rimske dane, 2018. godine Adventu je prvi put dodijeljena potpora Hrvatske turističke zajednice od 30 tisuća kuna (Grad Vinkovci 2018).

5. BRENDIRANJE GRADA VINKOVACA KROZ PRIZMU POVIJESTI I KULTURE

Kroz analizu povijesti i kulture grada Vinkovaca vidljivo je kako ovaj grad ima odlične predispozicije za postati gradom čiji je primarni proizvod kultura, odnosno **kulturni turizam**. No, činjenica je kako “kulturna baština sama po sebi, bez socijalne mreže koja ju okružuje, ne predstavlja vrijednost” (Zmaić 2010, 5). U ovu socijalnu mrežu uključeni su svi društveni čimbenici, od državne vlasti, gradskih vlasti, do kulturnih institucija i građana grada te potencijalnih turista. Samo suradnjom svih ovih dionika može se postići ostvarenje tog potencijala.

U današnje vrijeme potrebno je pratiti promjene i **trendove u svijetu turizma**. Prema Bolfek, Jakičić i Lončarić (2012) turizam se sve više usmjerava ka „turizmu doživljaja“, što je posljedica sve veće prezaposlenosti i preopterećenosti. Pri biranju odredišta žele pronaći novu motivaciju, stoga traže neobična mjesta, kulture i zanimljivosti. “U svemu tome najbolje mogućnosti upravo ima brendirana destinacija koja im može ponuditi nešto drugačije, originalno, pri čemu se „turistička priča“ treba prilagoditi upravo turistima” (Bolfek, Jakičić, Lončarić 2012, 372).

5.1. Pojam i važnost brendiranja odredišta

Brendiranje (eng. *branding*) se može definirati kao komunikacijsko marketinški proces u kojemu se definira što neki subjekt odnosno proizvod, usluga osoba ili destinacija jest, po čemu se razlikuje od drugih, koje su njegove prednosti u odnosu na druge te kakvu vrijednost donosi korisniku. Brendiranje je proces koji podrazumijeva isticanje, privlačenje pozornosti, stvaranje emotivnog odnosa, uvjeravanje te konačno, dobivanje udjela u svijesti potrošača. Poseban oblik brendiranja jest brendiranje destinacija (gradova, regija i država) (Skoko, Brčić, Gluvačević 2012). Brendiranje se prije smatralo pomodnim i luksuznim, ali u današnje vrijeme globalizacije tržišta brendiranje se smatra potrebom, jer se navedenim procesom destinacije mogu brže i učinkovitije izboriti za veću konkurentnost (Bolfek, Jakičić, Lončarić 2012).

Brendiranje destinacija važno je jer taj proces pomaže destinaciji da stvori **bolju sliku o sebi** i da se diferencira od konkurencije. Brend predstavlja puno više od samo dizajna loga ili

slogana – brend posjeduje snažnu emocionalnu vezu koja privlači potrošače te pomaže destinacijama i tvrtkama uspostavljanje dugotrajnog odnosa s njima (Ivanov, Illum, Liang 2010). „Kao što određeni tržišni brend povećava vrijednost svega što se „pod njim“ pojavi na tržištu, tako i grad, odnosno regija, mogu povećati vrijednost svega što je s njima povezano“ (Skoko, Brčić, Gluvačević 2012, 10). Naime, kod brendiranja grada, države ili regija postoje snažne sličnosti u pristupu kao što je to kod tvrtke ili proizvoda. Tako se u tom slučaju grad doživljava kao proizvod ili projekt kojeg treba „prodati“ potencijalnim turistima.

5.2. Proces brendiranja odredišta

Kako bi se bolje razumjelo što je to brendiranje i što sve ono obuhvaća, potrebno je poznavati elemente procesa nastanka uspješnog brenda. Proces brendiranja za određeno odredište podrazumijeva stvaranje:

- zajedničke vizije i cilja;
- zajedničke strategije;
- plana djelovanja;
- te implementaciju svih tih elemenata (Mihevc 2015).

“Brendiranje mjesta je **dugoročni pothvat** a ne kratkoročna kampanja” (Mihevc 2015,199). Prema Mihevc (2015) za osmišljavanje najbolje strategije brendiranja, ali i njenu provedbu potrebna je velika količina vremena, truda , rada i strpljenja. Nadalje, ako se cijeli proces pravilno provede, dugoročne će dobrobiti, materijalne i nematerijalne, znatno nadmašiti uloženo. Rezultati procesa brendiranja urodit će većim brojem investicija i turističkih posjeta, većom vrijednošću proizvoda nastalim na određenom proizvodu te generalno boljim imidžem, a time i važnosti u ekonomskom i političkom smislu (Skoko, Brčić, Gluvačević 2012).

Vinkovci kao grad u Slavoniji, najnerazvijenijoj turističkoj regiji kontinentalne Hrvatske kao i svi gradovi u njoj, trebaju bolje i učinkovitije iskoristiti svoje turističke potencijale koji uključuju kako prirodne ljepote, tako i bogatu tradiciju i kulturu te se tržištu nametnuti kao brendirane destinacije koje gostima nudi nešto novo, zanimljivo i prepoznatljivo (Bolfek, Jakičić, Lončarić 2012).

5.3. Istraživanje o brendu grada Vinkovaca

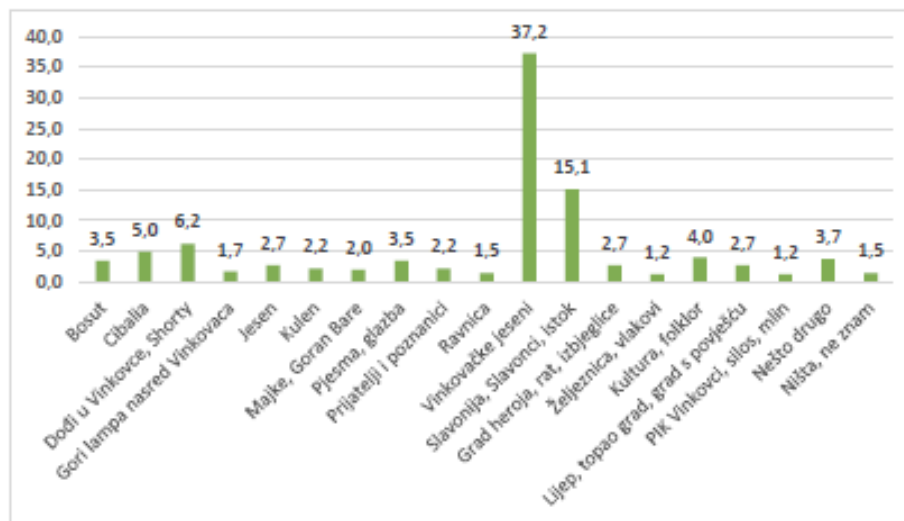
U Vinkovcima je 2017. godine uočena potreba za izradom brenda grada, te, na zahtjev Turističke zajednice, Institut za turizam izrađuje studiju “Brendiranje grada Vinkovaca kao poželjne turističke destinacije”. Cilj ovog projekta bio je stvoriti smjernice za kreiranje turističke ponude koja će “oživjeti” brend i time privući veći broj gostiju u grad. U studiji je analizirano trenutačno stanje marketinga u Vinkovcima, izrađen je brend koncept te strategija promocije (Institut za turizam 2017).

Za potrebe izrade studije provedeno je **istraživanje o Gradu Vinkovcima među stanovnicima Zagreba**.

Istraživanje se odnosilo na prve asocijacije na spomen grada. Mihevc u svome radu (2015) objašnjava važnost prvih asocijacija u percepciji grada. Asocijacije koje ljudi imaju pri spomenu nekog grada, bile pozitivne ili negativne, mogu biti rezultat informacija koje smo primali u dugom periodu i nije rezultat aktivnosti koje su poduzete pri brendiranju grada. Ovaj autor smatra kako mjesta često trpe štetu od imidža koji imaju u javnosti, a koji je zastarjeo, neistinit i neodgovarajući stvarnom stanju.

S druge strane, Mihevc (2015) smatra kako su **asocijacije** na neke gradove, iako toga nismo svjesni, zapravo rezultat sustavnog rada na brendiranju. Stoga navodi test asocijacija: “Što nam prvo padne na pamet kad kažemo Pariz, Milano, Salzburg ili New York? Možda romantika, moda, Mozart i energija. A što nam pada na pamet kad kažemo Zagreb, Vinkovci, Opatija, Dubrovnik, Varaždin ili Koprivnica?” (Mihevc 2015, 201). Rijetko tko se neće složiti s ovim asocijacijama jer su one čine duboko ukorijenjene brendove koji u svijesti ljudi postoje već dugi niz godina. Odgovor na drugo pitanje, barem u slučaju Vinkovaca ponudilo je istraživanje koje je provedeno u sklopu brendiranja grada Vinkovaca.

Grafikon 3: Prve asocijacije na grad Vinkovce

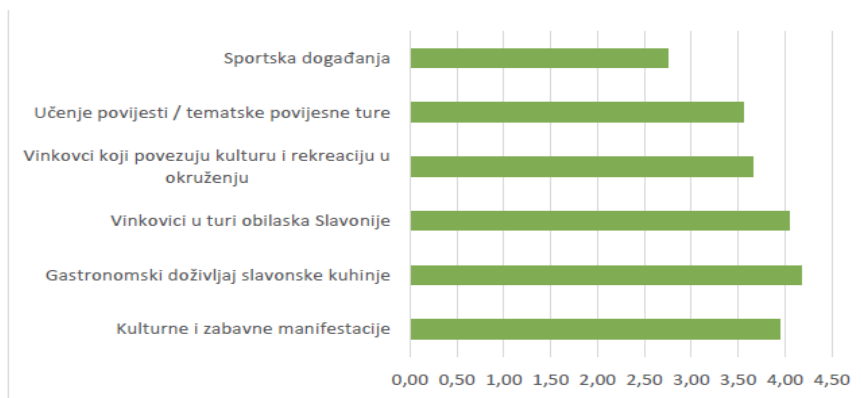
Izvor: preuzeto u cijelosti (Institut za turizam2017, 53)

Najčešće su asocijacije bile: Vinkovačke jeseni, Slavonija (Slavonci, istok), pjesma *Dodji u Vinkovce* (Shorty), i NK Cibalia.

Nadalje, ispitanicima su ponuđene određene tvrdnje s kojima su se trebali složiti, a najviše su se složili sa sljedećima: Vinkovci su grad tradicije i običaja, Vinkovci su doživljaj Slavonije, Vinkovci su grad bogatog kulturnog i povijesnog nasljeđa.

Kao moguće motive privlačnosti za posjet najčešće su navođeni: Gastronomski doživljaj slavonske kuhinje, Vinkovci u sklopu obilaska Slavonije te kulturne i zabavne manifestacije.

Grafikon 4: Motivi privlačnosti za posjet Vinkovcima

Izvor: preuzeto u cijelosti (Institut za turizam 2017, 55)

Posljednje, ispitanici su navodili boje koje su ih najviše asociirale na Vinkovce, a najčešće su bile: zlatna, zelena i žuta (Institut za turizam 2017).

Ovo je istraživanje, dakle, pokazalo kako su, zahvaljujući najvažnijem proizvodu grada, manifestaciji Vinkovačkih jeseni, Vinkovci prepoznati kao grad kulture i tradicije i izvan područja Slavonije. Ova činjenica predstavlja dobro polazište za brendiranje grada upravo na tim osnovama.

5.3.1. Koncept brenda

U sklopu ove studije održane su i radionice s predstavnicima javnog i privatnog sektora kako bi se došlo do koncepta brenda kojim bi se grad u budućnosti trebao promovirati. Iz radionica je zaključeno kako su glavne atrakcije grada:

- Osam tisuća godina kontinuiranog života na prostoru grada;
- Vinkovačke jeseni kao tradicionalna i prepoznatljiva manifestacija;
- Arheološki park Sopot;
- Rodni grad rimskih careva - braće Valensa i Valentinijana;
- Najstariji indoeuropski kalendar – Orion;
- Srebrno posuđe (Vinkovačko blago);
- Željezničko središte;
- Tradicija života i rada u gradu;
- Očuvani prostor (Institut za turizam 2017).

Neki od glavnih zaključaka ove studije Instituta za turizam (2017) bili su kako ključni atributi Vinkovaca trenutno nisu pretvoreni u sadržajne turističke proizvode te kako je nužno razvijati ih na temelju povijesti i kulture što će dovesti do oživljavanja brenda u destinaciji. Također, potrebno je proširiti djelovanje komunikacijskih aktivnosti o ključnim kulturnim vrijednostima u Vinkovcima kako bi se ovaj grad počelo snažnije povezivati s njegovim atrakcijama kao što su kontinuitet života, “Orion” ili “Vinkovačko blago” Stoga se kao glavna

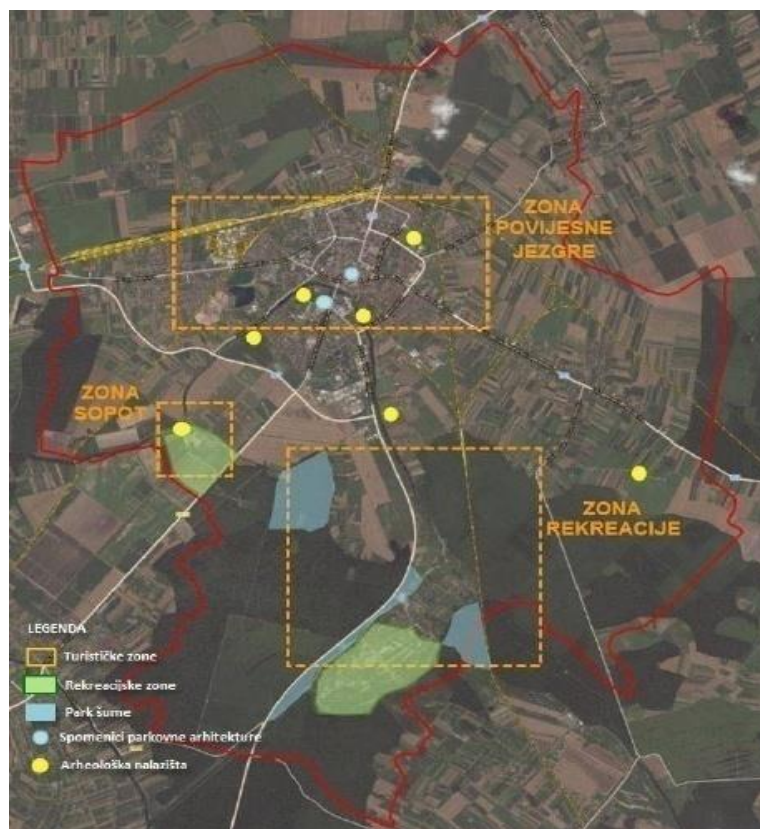
marketinška vizija navodi sljedeća rečenica: “doživljaj povijesti kroz životnu priču jednog grada” (Institut za turizam 2017, 21).

5.3.2. Koncept razvoja kulturno-povijesnog turizma

U dokumentu Plan razvoja turizma grada Vinkovaca iz 2015. stvoren je koncept razvoja turizma koji bi rezultirao cjelovitim turističkim proizvodom, odnosno raznolikom i međusobno povezanom ponudom. Prema Institutu za turizam (2015) prostor grada Vinkovaca može se podijeliti na tri međusobno povezane zone fokusirane na pružanje doživljajnog lanca vrijednosti turistima. Te tri zone su:

- Arheološka zona Sopota obrazovnog i zabavnog karaktera,
- Zona povijesne jezgre;
- Zona rekreacije.

Slika 3: Plan razvoja turističkih zona grada Vinkovaca

Izvor: Institut za turizam (2015, 45)

6. DUBINSKI INTERVJU SA STRUČNJACIMA IZ PRAKSE

Martina Matković direktorica je Turističkog ureda **Turističke zajednice grada Vinkovaca**, ustanove koja se bavi promocijom, edukacijom i organiziranjem različitih manifestacija. Osim toga, njihova je uloga i stvaranje uvjeta za prihvat turista te ugodan i kvalitetan život građana grada Vinkovaca. Ove aktivnosti ostvaruju se većinom u suradnji s gradskim vlastima i privatnim sektorom.

U dubinskom intervjuu ističe **važnost kulture za grad Vinkovce**. „Smatram kako je kultura važan segment u razvoju bilo kojeg grada jer na poseban način oplemenjuje svako mjesto. Stoga se u gospodarskom, društvenom ali i turističkom sektoru Vinkovci posebno vežu uz svoju kulturnu baštinu“. Govoreći o glavnim **kulturnim atrakcijama** grada Vinkovaca ističe **Gradski muzej** s kojim Turistička zajednica ostvaruje brojne suradnje, s posebnim naglaskom na povijesne nalaze u vlasništvu muzeja koji su razlikovno obilježje Vinkovaca od okolnih mjesta i šire regije. Osim Muzeja, ističe važnost Vinkovačkih jeseni, manifestacije koja je najprepoznatljiviji simbol Vinkovaca te navodi rezultate studije Instituta za turizam *Brendiranje grada Vinkovaca* koja je potvrdila pretpostavku o prepoznatljivosti Vinkovaca upravo po ovoj manifestaciji, a tek zatim po ostalim karakteristikama.

Govoreći o broju kulturnih manifestacija u Vinkovcima tijekom cjelogodišnjeg razdoblja smatra kako, iako **događanja ima tijekom cijele godine**, ljudi često nisu zadovoljni njihovim brojem. Navodi kako je ovakva događanja teško financirati, a pritom dodaje „u svijesti ljudi prisutno je mišljenje kako ovakva događanja trebaju biti besplatna za sve građane i kako ih treba organizirati javna uprava što u nekim razvijenijim dijelovima nije slučaj“. Što se tiče projekata koji su u idejnim ili fazi realizacije, navodi kako Turistička zajednica trenutno nema velike projekte u planu, ali ima nekoliko manjih, najviše zbog financijske ograničenosti. Postoje projekti koji se rade u suradnji s TZ Vukovarsko srijemske županije, a za svoje idejne projekte nadaju se pomoći u realizaciji od strane grada ili muzeja.

Na pitanje o vrstama problema s kojima se susreće u svom radu navodi kako u ovoj vrsti posla postoji širok spektar problema. **Financijski problemi** proizlaze iz činjenice da je Turistička zajednica neprofitna organizacija koja se financira iz boravišnih pristojbi i turističke članarine (koja se s godinama smanjuje prema direktivi Europske unije). Navodi i kako se

boravišne pristojbe se ne povećavaju željenom dinamikom jer u grad ne pristiže dovoljno gostiju. Osim toga, prisutni su i organizacijski problemi kao posljedica nedovoljnih financijskih sredstava. Pod ovim se ponajviše podrazumijeva nemogućnost zapošljavanja većeg broja osoba koje bi obavljali određene vrste poslova, što bi sve zajedno doprinijelo boljoj promociji grada.

Kada je riječ o **angažmanu gradskih vlasti** u razvoju kulture, smatra kako se godinama ulažu podjednaki naponi, ali su tek u posljednjih nekoliko godina nešto vidljiviji rezultati njihova rada. Navodi kako je kultura sama po sebi takvo područje u kojem treba vremena kako bi se rezultati rada mogli cijeliti. Što se tiče prepoznatosti vinkovačkih kulturnih potencijala od strane državnih vlasti, Ministarstva kulture i turizma smatra kako oni nisu dovoljno prepoznati. Na pitanje o korištenju Europskih fondova u svrhe kulture navodi kako se Turistička zajednica njima još nije koristila. „Korištenje ovim fondovima je u planu, pritom se nadamo kandidiranju s partnerima, jer mi sami kao nositelj projekta nemamo dovoljno sredstava koja su potrebna za predfinanciranje i sufinanciranje“.

Govoreći o **kulturnim ustanovama** (Muzej, knjižnica, kazalište) smatra kako sve djeluju **u neadekvatnim prostorima i uvjetima** te kako nisu prilagođene suvremenim turistima u tehnološkom smislu, ali i u smislu osnovnih uvjeta kao što je postojanje prilaza za invalide. Kada je riječ o **angažmanu građana grada Vinkovaca** u kulturnom životu grada smatra da „postoje pojedinci koji su izrazito angažirani, uključujući i mlade ljude koji se trude, no nažalost uvijek su glasnjiji oni koji će iskriticirati nešto“. Navodi kako postoje **udruge** koje su **izrazito angažirane** u kulturnom životu: „Takav primjer je udruga *Vrijedne ruke* koja njeguje izradu ručnog rada, a pritom apliciraju povijesne motive kao što je motiv Orion na svoje uratke. Osim toga, neke od aktivnijih udruga su *Vinkovački šokački rodovi* te Udruga keramičara s kojima se surađuje na manifestaciji Rimski dani. Nadalje, involvirane su i brojne sportske udruge te kulturno umjetnička društva. Vjerujem kako bi većina udruga htjele sudjelovati još više, ali i one su ograničene financijskim sredstvima“.

Za kraj je bilo riječi o studiji **Brendiranje grada Vinkovaca kao turistički poželjnog odredišta**. Izradu ovog dokumenta zatražila je i platila upravo Turistička zajednica. Njena direktorica navodi kako je ova studija temelj za nekakve značajne pomake. „Ova studija predstavlja kostur onoga što treba napraviti, a na nama je iz toga napraviti kvalitetnu priču. Brendiranje je nešto što će provesti svi građani grada. Ono nije samo logotip i slogan koji

proizlaze iz brendiranja. Oni još nisu napravljeni iz niza okolnosti. Nadamo se kako će već do kraja 2018. godine stručna tvrtka napraviti logotip i slogan za grad Vinkovce koji bismo mi onda prezentirali javnosti i zamolili da ih svi koriste“. Turistička zajednica je zadužena za obavljanje tog dijela posla, dok je na gradu i gradskim institucijama, ali i privatnim subjektima primjena tog budućeg znakovlja u svom svakodnevnom poslovanju. „Tako bi, primjerice stavljajući taj znak na svoj proizvod, svatko od uključenih pomogao proširiti priču o Vinkovcima“.

Marija Liščić Drmić radi na mjestu pročelnice **Odjela za kulturu i turizam grada Vinkovaca**. Ova institucija bavi se turizmom, zaštitom tradicije, kulturne baštine, kulturnih djela, izradom spomenika istaknutim ličnostima grada i sličnim poslovima u domeni kulture i turizma.

Govoreći o značaju kulture u turističkom, gospodarskom i društvenom razvoju grada Vinkovaca smatra kako Vinkovci počivaju na temeljima kulture kao područje kontinuirano naseljeno preko 8000 godina, što kao sama činjenica govori o značaju kulture. Također smatra kako je **kultura na neki način uključena u svaki dio gospodarstva, poduzetništva i turizma**. Kao glavnu kulturnu atrakciju grada prvenstveno ističe manifestaciju **Vinkovačke jeseni**. Osim toga, ističe i rastuću manifestaciju **Rimski dani** koji su u zadnjih nekoliko dosegli visok stupanj popularnosti. Navodi kako ovu manifestaciju sve više ljudi ciljano dolazi vidjeti i posjetiti te kako je zabilježen velik broj turističkih dolazaka, kako iz okolnih sela i gradova, tako i iz ostatka Hrvatske. Ova manifestacija iz manjeg događanja je događanja u nekoliko godina dignuta na višu razinu. Navodi i Advent koji u božićno vrijeme privuče određeni broj posjetitelja. Ovo su manifestacije koje, konkretno radi grad, ali navodi i kako postoji velik broj udruga koji dobivaju sredstva grada i organiziraju vlastite manifestacije. Kao primjer navodi udruhu Vinkovački šokački rodovi koja već 16 godina organizira Pokladno jahanje, zatim DORF, Festival glumca, Lutkarsko proljeće.

Kada je riječ o **kulturnim događanjima** i njihovoj brojnosti navodi kako se u svakom godišnjem dobu u gradu odvija neko događanja. „Tako se tijekom zime odvija Advent, tijekom proljeća Rimski dani, ljeti Vinkovačko ljeto i naravno jesen i Vinkovačke jeseni. Ovakvih događanja nikada nije dosta, stoga je potrebno nastaviti dalje raditi i staviti još više toga na

raspolaganje građanima grada ali i gostima“. Govoreći o projektima koji bi u budućnosti mogli biti temelji kulturnog turizma grada Vinkovaca navodi „prvenstveno je to **projekt Novog muzeja i Knjižnice**. Nadamo se kako će izgradnja knjižnice početi uskoro. Tu su i već započeti projekti arheološki park Sopot, projekt obnove Meraja. Kao jedan od opsežnijih projekata tu je projekt Kamenica, za koji se također nadamo skorom početku radova“.

Problemi s kojima se Odjel za kulturu i turizam susreće u svom radu najviše su **financijske prirode**. Postoji velik broj ideja koje se žele provesti, no to nije moguće zbog ograničenih financijskih sredstava. Dodaje kako tu postoje **europski natječaji** i natječaji državnih vlasti na koje se redovito prijavljuju projekti, a dio njih bude odobren. Kao najveći problem kod ovakvih izvora financiranja navodi čekanje na rezultate natječaja „Jedne godine odobri se dio projekata, druge godine drugi dio i na taj način ipak uspijevamo u razvoju kulturne ponuda grada“.

Kao izvršni dio gradskih vlasti, govoreći o usporedbi prijašnjih sa sadašnjim naporima Grada smatra kako se posljednjih godina vodi više računa o kulturi jer je prepoznato kako ovaj grad može puno toga ponuditi, posebice u povijesno kulturnom smislu. „Upravo zbog toga se iz godine u godinu za ovo područje djelovanja dodjeljuje sve više financijskih sredstava kako bi se nešto moglo napraviti“. **Ministarstva kulture i turizma** kao nadležna ministarstva, smatra, **ne prepoznaju dovoljno kulturni potencijal** grada Vinkovaca. „Ovo je s jedne strane i naša greška jer se očito nije dovoljno radilo na vidljivosti, kako u medijima tako i u javnosti kako bi se proširilo znanje o tome. No, unazad posljednje 2,3 godine na tome se sve više radi, ponajviše zbog privlačenja financijskih sredstava“.

Kada je riječ o **uvjetima** u kojima djeluju **kulturne ustanove**, smatra kako oni **nisu primjereni**. Posebice ističe Gradski muzej Vinkovci te navodi kako je pri otkriću Vinkovačkog blaga, kao jedan od uvjeta da se srebro vrati nazad u Vinkovce, postavljena gradnja novoga muzeja koji će nuditi sve uvjete koje takva institucija mora imati. „Muzejski depoi puni su građe koja se nema gdje izložiti. Što se tiče knjižnice, njezina je građa izrazito brojna, a nema dovoljno prostora za njenu pohranu. Upravo zbog toga potreba za gradnjom nove knjižnice je ogromna. Kazalište, poznato kao jedno od najstarijih, također djeluje u izrazito skučenim uvjetima“.

Govoreći o prilagođenosti kulturne ponude grada suvremenim turistima smatra kako je ovaj segment djelomično poboljšán, ali ne dovoljno. „Sve te stavke iziskuju mnogo financijskih sredstava, ali polako ali sigurno uvodimo moderno u svijet kulture. Primjer su tzv. pametne klupe koje su nedavno uvedene u samom središtu grada. Jedna od ideja je uvođenje pametnih ploča pored svih spomenika u gradu kako bi ljudi mogli vidjeti koji je njihov značaj i doprinos gradu“. Što se tiče **angažiranosti samih građana u kulturi** grada navodi kako postoji oko 500 registriranih udruga u različitim segmentima života u gradu, od čega sami Odjel financira 60-ak udruga za javne potrebe u kulturi. „Svaka od tih udruga okuplja određeni dio društva, neke okupljaju mlade, neke starije. Upravo zbog financijskih sredstava ne mogu se obuhvatiti sve udruge koje djeluju na području grada, pa se svake godine taj popis proširuje i nastoji se uključiti što više ljudi u kulturni život grada“.

Zaključno, govoreći o razvoju **brend koncepta grada**, ističe kako je taj projekt gotovo u cijelosti u nadležnosti Turističke zajednice grada Vinkovaca te upućuje na direktoricu TZ Martinu Matković. Navodi kako se ovaj projekt nalazi u inicijalnoj fazi, a proces bi trebao započeti kroz godinu dana. U provođenju brendiranja sudjelovat će Turistička zajednica u suradnji s gradom, ali i svim ostalim ustanovama koje djeluju u turizmu i kulturi.

6.1. Analiza dubinskih intervjuja

Kako bi se stekao bolji uvid u način na koji se upravlja razvojem kulturne ponude grada Vinkovaca, provedeni su dubinski intervjui s čelnicama dviju najznačajnijih institucija u kulturi Grada Vinkovaca, Odjela za kulturu i turizam i Turističke zajednice grada Vinkovaca. Može se zaključiti kako su ove dvije institucije međuzavisnog djelovanja. To je vidljivo u činjenici da Odjel donosi strateške i financijske odluke te upravlja kulturnom baštinom grada, dok se Turistička zajednica grada prvenstveno bavi promocijom i prezentacijom sadržaja kulturne ponude Grada. Nadalje, vidljivo je kako između ove dvije institucije postoji **dobra suradnja i komunikacija** što je jedan od ključnih preduvjeta za kvalitetno provođenje kulturnih politika u Gradu.

Osim toga, uočena su **slična profesionalna mišljenja** među čelnicama ovih dviju institucija kada je riječ o **kulturnim potencijalima grada Vinkovaca**, ali i njihovoj prepoznatosti od strane nadležnih državnih vlasti. Obje se slažu kako je potencijal izrazito velik, a prepoznatljivost grada Vinkovaca niska. Kao posljedica nedovoljne prepoznatljivosti, financijski se problemi u oba slučaja definiraju kao temeljna poteškoća u radu. Vidljivo je kako postoji zajedničko mišljenje o dostatnom broju kulturnih događanja tijekom cjelogodišnjeg razdoblja u Vinkovcima, s manifestacijom Vinkovačke jeseni kao glavnom kulturnom atrakcijom. Uočen je i visok stupanj zadovoljstva angažmanom građana grada Vinkovaca u kreiranju kulturne ponude, posebice kroz djelovanje različitih udruga.

Visok stupanj slaganja uočen je i u razmišljanjima o **negativnim aspektima kulturne ponude grada** s posebnim naglaskom na Gradski muzej i Knjižnicu koji, prema mišljenjima obje ispitanice, trenutno djeluju u neadekvatnim uvjetima. U oba se slučaja, kao najveći problem u razvoju kulture i turizma navodi nedostatak financijskih sredstava za provedbu ideja i planova. Stoga se radi na prepoznatljivosti Grada, što bi trebalo rezultirati većim priljevom novca iz državnog i/ili europskog proračuna. Može se zaključiti kako među djelatnicima u kulturi Grada postoji djelomično nezadovoljstvo sadašnjim stanjem te odlučnost da se promijeni dosadašnji način upravljanja kulturom. Kada se planirani projekti u kulturi i turizmu ostvare te ako se brendiranje grada uspješno implementira, može se očekivati stvaranje novog kulturno-turističkog imidža Grada Vinkovaca.

7. ZAKLJUČAK

Kako bi se provela temeljita analiza kulturnih ponuda grada Vinkovaca, bilo je potrebno analizirati sve aspekte kulture toga grada. Ti aspekti uključuju: povijest grada, kulturno-umjetničku povijest i baštinu, kulturne institucije i njihovo djelovanje, događanja te rad na razvoju kulturne ponude. Svaki od ovih aspekata važan je za razumijevanje i kvalitetnu analizu kulturnih ponuda Grada.

Vinkovci su u drugim dijelovima Hrvatske poznati kao grad na rijeci Bosutu, kao željezničko središte i po manifestaciji Vinkovačke jeseni. Skup ovih asocijacija na grad čine njegov trenutni brend. U Vinkovcima postoji opravdana težnja ka brendiranju grada kao povijesnog i kulturnog središta. Ova se težnja temelji na činjenici kako su Vinkovci kontinuirano naseljeni više od 8000 godina što predstavlja rijetkost i u europskim okvirima. Ovaj podatak jedan je od temelja na kojima će se graditi novi brend koncept grada, stoga se intenzivno radi na osvješćivanju i informiranju javnosti na tu temu. Kako bi stvaranje novog brenda Grada bilo izvedivo, kulturna ponuda Grada Vinkovaca mora biti dodatno obogaćena te se u nju moraju uložiti značajna financijska sredstva. Ova se potreba posebno odnosi na Gradski muzej Vinkovci i Gradsku knjižnicu i čitaonicu Vinkovci, institucije u kulturi koje već niz godina djeluju u neadekvatnim prostorima i uvjetima. Stoga je razvijen plan izgradnje novih zgrada ovih ustanova na čiju se realizaciju čeka. Ova se potreba posebno odnosi na Gradski muzej, čija je posjećenost relativno niska, a koji, prema stručnjacima, ima potencijal postati središte kulturnog turizma u Vinkovcima s obzirom na raznovrsnu i bogatu građu koju posjeduje. Analizom najposjećenijih muzeja u Hrvatskoj dolazi se do zaključka kako uvođenje moderne tehnologije za ovaj muzej predstavlja nužnost za ostvarenje postavljene turističke vizije.

Osim kulturnih institucija, cjelokupnu kulturnu ponudu grada čine i njegova događanja. Vinkovci svoj turizam događanja najviše temelje na kulturnom i povijesnom naslijeđu, što se ogleda u glavnom događanju ovoga grada, Vinkovačkim jesenima, te rastućoj manifestaciji Rimski dani. Uz ove manifestacije, među relevantnija događanja u Vinkovcima ubrajaju se Vinkovačko ljeto i Advent u Vinkovcima. Ova dva događanja drugačijeg su karaktera jer nude zabavno iskustvo u stilu suvremenih europskih gradova. Razvoj ovakvih događanja, uz one

temeljne, također je bitan, jer je upravo raznovrsnost događanja ono što suvremeni turisti traže pri posjetu određenoj destinaciji.

Istraživanje je potvrdilo sve postavljene hipoteze. U gradu Vinkovcima visoko se vrednuje kultura te ona predstavlja jedan od ključnih aspekata gospodarskog, društvenog i kulturnog života, a manifestacija Vinkovačke jeseni najvažnija je kulturna atrakcija grada. Stručnjaci iz prakse pokazali su djelomično zadovoljstvo kulturnom ponudom grada, a složili su se s tvrdnjama kako određene kulturne ustanove u Vinkovcima ne djeluju u kvalitetnim uvjetima te kako postoje značajni planovi unaprjeđenja kulturne ponude grada. Istraživanjem je utvrđeno kako su već detektirane glavne snage i slabosti kulturne ponude Grada Vinkovaca, a kako će kvaliteta i brzina uvođenja značajnih promjena ovisiti o količini dostupnih financijskih sredstava, što je i do sada predstavljalo glavnu prepreku kulturnog razvoja.

POPIS LITERATURE

Knjige:

1. Bogner Šaban, Antonija. 2011. Vinkovačka kazališna tradicija. Vinkovci, Gradsko kazalište Joza Ivakić Vinkovci.
2. Ćirić, Vladimir. 2015. Vinkovci: turistički vodič. Vinkovci. Grad Vinkovci.
3. Ćirić, Vladimir. 2013. Vinkovci grad na dlanu. Vinkovci, Grad Vinkovci.
4. Durman, Aleksandar. 2000. Vučedolski Orion i najstariji europski kalendar. Zagreb: Arheološki muzej u Zagrebu, Vinkovci: Gradski muzej Vinkovci; Vukovar: Gradski muzej Vukovar.
5. Gligorević, Ljubica. 2006. Vinkovci u tradicijskoj kulturi. Vinkovci. Gradski muzej Vinkovci.
6. Radoš, Alma. 2016. Vinkovci: najstarije europsko naselje: vodič za turiste. Vinkovci, Turistička zajednica grada Vinkovaca.
7. Šalić, Tomo. 1999. Vinkovački šokački rodovi. Vinkovci, Matica hrvatska Vinkovci.
8. Šalić, Tomo. 2007. Vinkovački leksikon. Vinkovci, vlastita naklada.

Poglavlje u zborniku radova:

1. Bilić, Anica. 2010. „Kulturne ustanove grada Vinkovaca“ U: Vinkovci, ur. Landeka, Švigelj, 373-379, Vinkovci: Ogranak Matice Hrvatske u Vinkovcima.
2. Burić, Damir. 2010. „Vinkovci u Domovinskom ratu“ U: Vinkovci, ur. Landeka, Švigelj, 125-139, Vinkovci: Ogranak Matice Hrvatske u Vinkovcima.
3. Iskra Janošić, Ivana. 2010. „Vinkovci u Rimsko doba“ U: Vinkovci, ur. Landeka, Švigelj, 25-37, Vinkovci: Ogranak Matice Hrvatske u Vinkovcima.
4. Juzbašić. 2007. „Vinkovačke jeseni u ulozi čuvarice hrvatskog izvornog folklora i tradicijske baštine“ U: 40 Vinkovačkih jeseni, ur. Landeka. 33-50. Vinkovci: Grad Vinkovci.
5. Landeka, Marko. 2010. „Povijest vinkovačkog kazališta“ U: Vinkovci, ur. Landeka, Švigelj, 487-501, Vinkovci: Ogranak Matice Hrvatske u Vinkovcima.
6. Landeka. 2007. „Sažetak“ U: 40 Vinkovačkih jeseni, ur. Landeka. 243-245. Vinkovci: Grad Vinkovci.

7. Zmaić, Krunoslav, 2012. "Uvod" U: Tradicijom usprkos krizi – može li se?, ur. Zmaić. 5-7. Osijek. Sveučilište J.J. Strossmayera.

Rad u časopisu:

1. Antolović, Jadran. Turkalj Podmanicki, Margareta. 2010. „Načela i smjernice za organizacije u kulturi“. Ekonomski vjesnik, 23 (1): 152-167.
https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=87602
2. Bolfek, Berislav. Jakičić, Darija. Lončarić, Biljana. 2012. „Polazišta za brendiranje Slavonije kao turističke destinacije“ Ekonomski vjesnik, 25(2): 363-374.
https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=139709
3. Dumbović Bilušić, Biserka. 2013. „Kulturna baština u Hrvatskoj pred novim izazovima“. Kvartal: kronika povijesti umjetnosti u Hrvatskoj, 10 (1-2): 6-11.
https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=258282
4. Durman, Aleksandar. 2009. „Kalendar u ostavi vučedolskog ljevača iz Vinkovaca“. Urbanizam, turizam, zdravlje, 1 (2-3): 28-33.
5. Foretić, Dalibor. „Festival po glavi stanovnika“. Vijenac 161. Preuzeto s:
<http://www.matica.hr/vijenac/161/festival-po-glavi-stanovnika-18263/>
6. Gligorević, Ljubica. 2015. „Vinkovački etnološki postav i glazbena baština“. Muzeologija, 51: 52-63.
https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=231665
7. https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=275458
8. Ivanov, Stanislav. Illum, Steven. Liang, Yating. 2010. „Application of destination brand molecule on destination image and brand perception: An exploratory study“. Tourism. 58 (4) : 339-360. https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=95291
9. Kujundžić, Miroslav. 2014. „Rimske Cibalae“. Essehist: časopis studenata povijesti i drugih društveno humanističkih znanosti, 6 (6): 22-29.
https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=271834
10. Ljubić, Lucija. 2004. "Deset godina pohvale glumcu". Kazalište: časopis za kazališnu umjetnost, 8(19-20): 96-98. <https://hrcak.srce.hr/188593>
11. Ljubić, Lucija. 2011. "Vinkovački mozaik od 315 kazališnih predstava". Kazalište: časopis za kazališnu umjetnost, 15(45 – 46): 115-117.

12. Markasović, Valentina. Tomić, Dunja. 2017. „Kulturni i ritualni aspekti Vučedolske kulture“. Rostra: časopis studenata povijesti sveučilišta u Zadru, 8 (8): 29-47.
https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=268537
13. Mihevc, Zdravko. 2015. „Brendiranje gradova kao ekonomska nužnost“. Tehnički glasnik, 9 (2): 198-201.
http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=207537
14. Skoko, Božo. Brčić, Tihoni. Gluvačević, Dejan. 2012. „Uloga igranog filma u brendiranju država, regija i gradova“. Međunarodne studije, 12(3/4): 9-36.
https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=151863
15. Šapro – Ficović, Marica. „Život knjižnica pod granatama“. Vijenac, 20 (487). Preuzeto s: <http://www.matica.hr/vijenac/487/zivot-knjiznica-pod-granatama-18752/> (13.8.2018).
16. Vitez, Zorica. „Etnologija i folklorne manifestacije“. Etnološka tribina: Godišnjak Hrvatskog etnološkog društva, 31(24): 173-178.
https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=118945
17. Vrkić, Šime. Skelac, Goran. 2016. „Vinkovačko blago: rezultati preliminarne analize kasnoantičke ostave srebrnih predmeta“. Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu, 49 (1): 145-217. https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=268418
18. Šegavić Čulig, Irena. 2005. „Oživljena povijest (living history) kao metoda interpretacije baštine“. Informatica museologica, 36 (3-4):6-13.
https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=206005

Internet:

1. Culturenet 2018. „VI. Rimski dani u Vinkovcima“. <https://www.culturenet.hr/default.aspx?id=82587> (13.kolovoza 2018. godine)
2. Festival glumca. <http://www.festivalglumca.hr/index.php?p=list&group=4> (10. kolovoza 2018. godine)
3. Flego, Mislav. 2018. “Knjižnica iz 650 seli u 3000 kvadrata”. <http://www.glas-slavonije.hr/364124/4/Knjiznica-iz-650-seli-u-3000-kvadrata>(21. kolovoza 2018. godine)

4. Grad Vinkovci 2018. „Potpore HTZ-a za Vinkovačke jeseni, Rimske dane i Advent u Vinkovcima“. <http://grad-vinkovci.hr/hr/objave/vijesti/potpore-htz-za-vinkovacke-jeseni-rimske-dane-i-advent-u-vinkovcima> (13.kolovoza 2018. godine)
5. Grad Vinkovci. 2018. “Predstavljanje projekta izgradnje objekta gradske knjižnica i čitaonice te muzeja”. <http://grad-vinkovci.hr/hr/objave/vijesti/predstavljanje-projekta-izgradnje-objekta-gradske-knjiznice-i-citaonice-te-muzeja>(19. kolovoza 2018. godine)
6. Gradska knjižnica i čitaonica Vinkovci. <http://knjiznice.nsk.hr/vinkovci/> (6. kolovoza 2018. godine)
7. Gradski muzej Vinkovci. <http://muzejvk.hr/> (5. kolovoza 2018. godine)
8. Gradski muzej Vinkovci. 2013. „Strateški plan Gradskog Muzeja Vinkovci za razdoblje 2013.-2015.“ <http://muzejvk.hr/wp-content/uploads/2013/01/STRATE%C5%A0KI-PLAN-GRADSKOG-MUZEJA-VINKOVCI.pdf> (5. kolovoza 2018. godine)
9. Institut za turizam. 2015. „Master plan razvoja turizma grada Vinkovaca“. <http://hrturizam.hr/wp-content/uploads/2017/04/Master-plan-razvoja-turizma-grada-Vinkovaca.pdf> (7.kolovoza 2018. godine)
10. Institut za turizam. 2017. Studija brendiranje grada Vinkovaca kao turistički poželjne destinacije“. http://www.tz-vinkovci.hr/files-tzv/file/2018/STUDIJA_Brendiranje-grada-Vinkovaca-kao-pozeljne-turisticke-destinacije_4_12_2017.pdf (16. kolovoza 2018.)
11. Lutkarsko proljeće. <https://lutkarskoproljece.net/> (14. kolovoza 2018. godine)
12. Ministarstvo kulture. 2012. „Izložba od nazivom Srebro antičkih Vinkovaca – Arheološki nalaz ostave blaga“. <https://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=7680> (8. kolovoza 2018. godine)
13. Muzejsko dokumentacijski centar. <http://www.mdc.hr/> (6.kolovoza 2018. godine)
14. Muzejsko dokumentacijski centar. „Statistika hrvatskih muzeja“. <http://mdc.hr/hr/muzeji/muzejska-statistika/statistika-hrvatskih-muzeja/> (19. kolovoza 2018. godine)
15. Patković, Nikola. 2018. „Veliko otkriće u Vinkovcima“. <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/veliko-otkrice-u-vinkovcima-trebat-ce-nam-barem-10-godina-da-operemo-45-srebrnih-predmeta-koje-smo-pronasli-pod-zemljom-kraj-name/7116687/> (19. kolovoza 2018. godine)

16. Proleksis enciklopedija. 2017. "Seusovo blago". <http://proleksis.lzmk.hr/143105/> (7. kolovoza 2018. godine)
17. Šarčević, Josip. 2011. „Joza Ivakić“. <http://povijest.net/joza-ivakic/> (9. kolovoza 2018. godine)
18. Turistička zajednica grada Vinkovaca <http://www.tz-vinkovci.hr/> (4. kolovoza 2018. godine)
19. Turistička zajednica Vukovarsko-srijemske županije. Living history. <http://m.visitvukovar-srijem.com/hr/vidjeti-doživjeti/tematske-rute/living-history/> (22. kolovoza 2018. godine)
20. Vinkovački list. 2018. <http://novosti.hr/novine-web/2018/029-20-7/mobile/index.html> (15. kolovoza 2018. godine)
21. Vinkovačko ljeto. <https://vkljeto.com/> (13. kolovoza 2018. godine)
22. UNIZD. Metode znanstvenih istraživanja. http://www.unizd.hr/portals/4/nastavni_mat/1_godina/metodologija/metode_znanstvenih_istranzivanja.pdf (20. kolovoza 2018. godine)

POPIS ILUSTRACIJA

Popis slika

Slika 1: Nova Knjižnica.....	22
Slika 2: Novi Muzej.....	22
Slika 3: Plan razvoja turističkih zona grada Vinkovaca.....	40

Popis tablica

Tablica 1: Posjećenost 15 vodećih muzeja u 2017. godini.....	20
--	----

Popis grafikona

Grafikon 1.: Analiza posjećenosti GMVK od 2011.-2017.....	20
Grafikon 2: Ostvarena noćenja po mjesecima u 2005 i 2013. godini.....	31
Grafikon 3: Prve asocijacije na grad Vinkovce.....	38
Grafikon 4: Motivi privlačnosti za posjet Vinkovcima	38

PRILOG

DUBINSKI INTERVJU SA STRUČNJACIMA IZ PRAKSE

1. Koje vrste poslova obavlja institucija/ organizacija u kojoj radite?
2. Koliko je kultura važan segment u gospodarskom, turističkom i društvenom razvoju grada Vinkovaca?
3. Što Vi smatrate glavnim kulturnim atrakcijama grada?
4. S kojom vrstom problema se najviše susrećete u svome radu?
5. Smatrate li da Vinkovci imaju dovoljno kulturnih događanja i manifestacija kroz cijelu godinu?
6. Postoje li projekti koji su u početnim fazama, a koje vidite kao buduće temelje kulturnog turizma?
7. Smatrate li su gradske vlasti u posljednjih nekoliko godina ulažu veće ili jednake napore u razvoju kulture u Vinkovcima nego što je to bilo ranije?
8. Jesu li vinkovački kulturni potencijali dovoljno prepoznati od strane državnih vlasti, ministarstava kulture i turizma?
9. Planirate li korištenje novca iz mješovitih izvora financiranja kao što su EU fondovi i jeste li ih do sada koristili?
10. Djeluju li, prema Vama, kulturne ustanove (muzej, knjižnica, kazalište) u adekvatnim prostorima i uvjetima?
11. Živimo u dobu mobilnih aplikacija, multimedijalnih iskustava i sl. Smatrate li da je kulturna ponuda grada prilagođena suvremenim turistima i životu u informacijskom dobu?
12. Jesu li građani ovog grada angažirani u njegovu kulturnom životu i na koji način oni to mogu ostvariti?
13. Ove je godine, u suradnji s Institutom za turizam razvijen brend koncept grada. Do sada ovakvog koncepta nije bilo, što za grad znači njegovo postojanje?
14. Tko će provesti ovo brendiranje i kada se očekuju prvi rezultati?